

Izhaja vsak petek. Izdaja Ciasopisno založniško podjetje Primorski tisk Koper. Naslov uredništva in uprave: Koper, Cankarjeva 1, telefon 170. Posamezni izvod 10 din. Celoletna naročnina 500 din, polletna 250 din, četrtletna 130 din. Za inozemstvo letno 1000 din ali 3,5 dolarja. Bančni račun 602-70-1-181. Prilogo Uradni vestnik okraja Koper prejema naročniki brezplačno. Rokopisov ne vračamo.

Z LETNE KONFERENCE KOMUNISTOV PIRANSKE OBČINE

Z boljšim delom k boljšemu življenju

V ponedeljek minuli teden so imeli piranski komunisti svojo letno konferenco. V okrašenih dvorani Tartinijevega gledališča se je razen 122 delegatov zbralo še skoraj 60 gostov, med njimi sekretar ZKS Koper Albert Jakopič, člana CK ZKS tovariša Niko Šilih in Lado Kozak ter predstavniki občinskih komitejev iz sosednjih občin, med drugimi tudi iz Umaga. Delegati so že pred konferenco prejeli v proučitev obsežno politično-organizacijsko poročilo, ki natančno navaja delo komunistov občine Piran od prejšnje do sedanje konference v okviru osnovnih organizacij in na vseh področjih političnega, gospodarskega in kulturno-prosvetnega življenja. Iz tega poročila bi omenili samo nekaj podatkov: leta 1955 je bilo v piranski občini 597 članov ZKS, 31. marca letos pa že 944. Socialni sestav je kar dober, saj je 460 komunistov delavcev; zelo malo pa je med člani kmetov. Na področju občine deluje 30 osnovnih organizacij po terenu in po posameznih podjetjih. Poročilo predvideva, da se bo v bodoče še povečala pomoč osnovnim organizacijam v obliki rednih posvetovanj s sekretarji in z rednimi obiski članov komiteja in drugih komunistov z bogato politično prakso na sestankih osnovnih organizacij. Iz poročila je še razvidno, da aktivni komunistov v gospodarskih organizacijah lani niso izpolnili svojih nalog. Novi komite bo moral poskrbeti, da bodo ti aktivni agilnejši in uspešnejši.

Na podlagi tega poročila je sekretar občinskega komiteja ZKS Piran Gustav Guzej v obširnem kritičnem in z mnogimi konkretnimi dejstvi ilustriranim poročilu nakazal piranskim komunistom bodoče naloge, ki izhajajo iz sedanjega položaja in predvidenega razvoja v ožjem in širšem okolišju, se pravi na področju občine in okraja ter republike in mednarodnega dogajanja sploh. Svoje trditve je oprl na ugotovitve podrobnih analiz in poučnih primerjav predvsem glede dela ter vpliva komunistov v gospodarstvu občine. Poudaril je, da je povečanje storilnosti še vedno problem, čeprav se okrog tega vprašanja vrtimo že več let. V nekaterih podjetjih so sicer pri tem že dosegli lepe uspehe, v celoti vzeto pa ne moremo biti zadovoljni. Ponovil je tudi, da je eden izmed momentov, ki lahko odločilno vplivajo na delovno storilnost, pravilno nagrajevanje. Prav sedaj, ko podjetja priprav-

ljajo nove tarifne pravilnike, bi povsod morali obračunati s staro miselnostjo pavšalnega nagrajevanja. Treba je uvesti tako nagrajevanje, ki bo slehernemu zaposlenemu dajalo vzpodbudo za boljše delo — kajti le z boljšim delom si bomo vsi skupaj ustvarili boljše življenje.

V obširni razpravi je sodelovalo mnogo delegatov, pa tudi gostov. Posebno tehtne pripombe o uspehih in pomanjkljivostih delavskega samoupravljanja in družbenega upravljanja je imel tovariš Davorin Ferligoj. Med nalogami, ki čakajo komuniste v nadaljnjem razvijanju teh oblik, je opozoril predvsem na potrebo pospešenega ustanavljanja stanovaljskih skupnosti.

Govoril je tudi član CK ZKS Niko Šilih. Izrazil je piranskim komunistom priznanje za uspehe, ki so bili razvidni iz poročila in diskusije, in pohvalil tudi kritičnost in čut za realnost, ki sta vela tako iz poročila kakor iz govorov diskutantov. Sam je želel opozoriti, da je v bodoče treba gledati, da ne bodo samo nekateri komunisti preobremenjeni, medtem ko mnogi drugi ne delajo niti v lastni organizaciji, in da je treba v večji meri pritegniti k raznim nalogam tudi žene, ki marsikatero zadevo bolje presodijo in izpeljejo kot moški. Končno je še poudaril, da morajo komunisti v obmejnem področju biti za vzgled, kako je treba obravnavati vprašanje narodnostnih manjšin in kako se postaviti po robu morebitnim poskusom tujege škodljivega vplivanja.

Konferenca je ob zaključku iz-

OBVESTILO

Ravnateljstvu I. in II. osnovne šole v Kopru obveščata, da bo vpisovanje otrok v I. razred 12., 13. in 14. maja v Osnovni šoli na Belvederu.

K vpisu prinesite:

1. Izpisek iz rojstne matične knjige
2. Zdravniško potrdilo
3. Potrdilo o cepljenju.

Vseljudsko slavlje za delavski praznik

Že pred 1. majem so bile v vseh večjih središčih koprškega okraja številne proslave medna-

volila namesto prejšnjega 28-članskega nov 31-članskega občinskega komiteja in imenovala posebno komisijo, da bo na podlagi poročila in zapisnika o razpravi sestavila sklepe, ki bodo vsebovali vse bodoče naloge piranskih komunistov.

Jule

ŠPORTNA TEKMOVANJA DIJAKOV SREDNJIH EKONOMSKIH ŠOL V KOPRU

Najboljši so bili domačini

Koper je bil pretekli teden poln mladih ljudi, ki so prihajali iz vseh krajev Slovenije. To so bili dijaki in dijakinje ekonomskih srednjih šol iz Celja, Maribora, Ljubljane, Murske Sobote, Ajdovščine, Kranja in Trbovlje ter seveda tudi domačini. Vsako leto se zberejo nekje in se pomerijo med seboj v številnih športnih panogah. Letos so si za prizorišče Peta ekonomlade izbrali Koper.

Prav nič ne bomo pretiravali z ugotovitvijo, da so bile športne igre dijakov ekonomskih srednjih šol v Kopru doslej najuspešnejša tovrstna prireditev. Zbralo se je nad 400 mladih ljudi, ki so se v pravem tovariškem vzdušju pošteno borili za točke. Se na nobenih igrah doslej ni bilo toliko udeležencev in kvalitetnih rezultatov, da ne govorimo o vzorni organizaciji. Peta ekonomlada bo nedvomno ostala vsem udeležencem v prijetnem spominu tako s športne strani kakor tudi kot dogodek, ki je zbližal mlade ekonomiste in jim dal priliko za vsestransko izmenjavo misli, hotenja in načrtov.

Ce se pomudimo pri kroniki športnih dogodkov, je treba vsekakor na prvem mestu omeniti lahko atletiko. V tekah, skokih in metih je namreč nastopilo kar 120 deklet in 130 fan-

tov. Rezultati so bili nadvse zadovoljivi, pri čemer ne mislimo samo na posameznike, ampak tudi povprečja. Posamezni rezultati pa so že blizu republiških mladinskih rezultatov. Tako naj omenimo Mariborčanko Mavričevič in Celjanko Debeljakovo, ki sta skočili v višino 140 cm, nadalje Celjanko Šlanovo, ki je pretekla 60 m v času 8,4, Celjano Ratelja, ki je skočil v daljino 5,69 metra, Komelovo iz Ajdovščine, ki je zaluzala kroglo 12,60 m daleč in Koprčana Dornika, ki je pretekel 100 metrov v 12,5. V skupnem plasmanu so bili Celjani nadmočni, saj so zmagale ženske s 500 točkami prednosti, moški pa celo s 600 točkami. Sicer pa nas uspeh Celjanov ne sme začuditi, saj je Celje danes najpomembnejše lahkoatletsko središče v državi.

Od iger z žogo so bile najlepše tek-

me v rokometu. Koprčani so dokazali, da so razred zase in da uspehi v zadnjem času (med drugim prvo mesto ženske in moške ekipe Partizana na republiškem prvenstvu v Ljubljani) niso slučajni. Moška ekipa koprške ekonomske srednje šole je odpravila vse nasprotnike z visoko razliko, v finalu pa še Ajdovščino s 13:9. Podobno se je godilo tudi ženski ekipi Kopra, ki je naletela na trši oreh šele v finalu, ko je premagala Celje s 4:2.

Koprčani so slavili dvojno zmago tudi v odbojki. Moški in ženske so odločili vsa srečanja v svojo korist brez izgubljenega seta! Skoda, da je zaradi neenakovrednih nasprotnikov nekoliko trpela kvaliteta. Drugo mesto je pri moških in ženskah osvojili Maribor. Da je Koper pred Mariborom, je vsekakor veliko presenečenje, saj je Maribor znan kot najmočnejše odbojgarsko središče v Sloveniji.

V nogometu so dijaki pokazali le povprečno znanje. Pač pa je bila zelo zanimiva finalna tekma, v kateri so Ljubljančani z lepo kombinatorno igro zasluženje premagali Koper z 2:0. Medtem ko so se v nogometu seveda pomerili le moški, pa so v streljanju nastopile le ženske. Kranjčanke so s prepričljivo razliko osvojile prvo

KAM V NEDELJO? NA AVTOMOTO DIRKE ZA »NAGRADO PRIMORSKE« V PORTOROŽ!

Vsem ljubiteljem avto-moto športa! Letošnje cestne hitrostne avto-moto dirke za »NAGRADO PRIMORSKE« so preložene in bodo že prihodnjo nedeljo, dne 10. maja 1959 ob 14.30 uri v Portorožu.

mesto pred Celjem in Mursko Soboto.

Zelo zanimiva srečanja so bila tudi v šahu. Mariborčani so prepričljivo zmagali v vseh dvobojih in si tako zasluženje priborili pokal za zmago v eni disciplini. Drugo mesto je osvojilo Celje, tretje pa Ljubljana.

Končni rezultat tekmovanja je naslednji: Koper 58, Celje 51 in pol, Maribor 50 in pol, Ljubljana 41, Murska Sobota 37 in pol, Ajdovščina in Kranj 32 in pol in Trbovlje 30 in pol točke. Koprčani so osvojili štiri, prva mesta, Celjani dve, Maribor in Ljubljana pa po eno prvo mesto.

Med tekmovanjem so se sestali tudi profesorji ekonomskih srednjih šol Slovenije ter sprejeli vsega odobravanja vreden sklep, da bodo v prihodnje ekonomske športne igre vključili tudi kulturni program. Prihodnje leto v Kranju torej še ena novost več!

PLENUM ZO SZDLJ V BEOGRADU

V Beogradu je bil v začetku tega tedna plenum Zveznega odbora SZDLJ, ki je obširno razpravljalo o sedanji problematiki socialističnega razvoja na vasi. Generalni sekretar Edvard Kardelj je v svojem obširnem referatu poudaril, da je pospeševanje kmetijstva v naši državi družbenopolitično in ekonomsko-tehnično vprašanje ter je rekonstrukcija kmetijstva usmerjena v ustanavljanje velikih socialističnih enot. »V dosednji praksi na področju socialistične preobrazbe vasi,« je med drugim dejal tovariš Kardelj, »imamo pred očmi dvojni neposredni cilj: doseči gospodarski uspeh s povečanjem proizvodnje in delovne storilnosti ter ohraniti in krepiti dejansko politično podporo kmečkih množic socialističnim silam, to je — zagotoviti politično stabilnost vasi.«

Zbrane udeležence Ekonomlade v Kopru je minuli teden pred začetkom tekmovanja na stadionu pozdravil član okrajnega sveta za telesno vzgojo dr. Svetozar Polič

Pri otvoritvi novih prostorov v zdravstvenem domu v Sežani se je minuli teden zbralo večje število gostov od vseh povsod. Slika kaže nekatere udeležence slavnosti, o kateri preberite več na 6. strani

Manjšinska zakona sta nesprejemljiva

Predsednik Zveze slovenskih organizacij na Koroškem dr. Franc Zwitter je dal dopisniku Tanjuga na Dunaju daljšo izjavo, v kateri je obrazložil sedanji zelo težavni položaj slovenskega prebivalstva na Koroškem, ki zahteva, naj avstrijska vlada v celoti uveljavi tisti člen avstrijske državne pogodbe, ki jamči jugoslovanski manjšini in Avstriji popol-

no enakopravnost in narodnostni obstoj. V tej zvezi je tudi dejal, da sta oba manjšinska zakona izglasovana v avstrijskem parlamentu 19. marca, nesprejemljiva za koroške Slovence, saj jim odvezemata še tiste pravice, ki so jim bile dane na osnovi znane saintgermanske mirovne pogodbe iz leta 1919.

Sprehod POSVETU

CASTRO PREDLAGA IN PRIČAKUJE

Na posvetovanju južnoafriških držav, ki je bilo minuli teden v Buenos Airesu, je predsednik kubanske vlade Fidel Castro ocenil gospodarski položaj držav Latinske Amerike za zelo slab. Po njegovem mnenju se bodo morale južnoameriške države najprej politično osamosvojiti, ker le tako bo možen njihov hitrejši gospodarski razvoj. Znano je namreč, da je gospodarska nerazvitost, tako je dejal Castro, posledica nestalnosti v državah Latinske Amerike.

Predsednik Fidel Castro je predlagal tudi graditev industrijskih naprav, ker vidi v tem najuspešnejši način boja proti siromaštvu. Dejalo je, da bi Južna

Amerika potrebovala v prihodnjih desetih letih vsaj 30 milijard dolarjev, če bi se hotela industrijsko razviti, ker pa za sedaj teh sredstev ne more ostvariti z lastnimi rokami, je prisiljena zaprositi pomoč ZDA in morda sprejeti tudi določene politične pogoje.

NEHRU ZA POMIRJENJE

Ministrski predsednik Nehru je ob zaključku parlamentarne debate o položaju, ki je nastal v Tibetu po nedavnem upor izjavil, da zadnji dogodki ne morejo skaliti prijateljskih stikov med Indijo in Kitajsko. Nehru je tudi zavrnil domnevo, da bi se Indija zaradi težav na severni meji pridružila kakršnikoli vojaški zvezi. Indija želi uveljavljati politiko mirne koeksistence in se zato kljub dogodkom v Tibetu in ostrim kritikam ter napadom voditeljev LR Kitajske ne bo odrekla stališču, da mora biti tudi LR Kitajska sprejeta v OZN.

BOJKOTIRANJE ŠPANIJE

Danski neodvisni časopis »Information« je pozval dansko in norveško vlado, naj se zavzame za odklonitev sprejetja Francove Španije v Atlantsko zvezo. Časopis poudarja, da je Španija fašistična država in da bi njena prisotnost v Atlantski zvezi še bolj okrnila obstoj te organizacije, ki že itak doživlja hude ure zaradi francosko-alžirskih spopadov. Nadalje omenja, da bi sprejem Španije popolnoma kompromitiral Atlantsko zvezo. Istočasno predlaga, da bi bilo bolje, če bi se Španija namesto sprejema v Atlantsko zvezo pobirgala za takojšnji podpis bilateralnega obrambnega sporazuma z ZDA.

Bivši in sedanji šef State Departmenta v ZDA: levo John Foster Dulles, ki je odstopil zaradi bolezni in bil potem imenovan za izrednega Eisenhowerjevega svetovalca za zunanjo politiko, desno pa njegov naslednik na položaju zunanjega ministra ZDA Christian Herter

VOLITVE V ISTRI LETA 1921

15. maja 1921 so bile v Slovenski Istri parlamentarne volitve. Na listi KP je kandidiral Jože Srebrnič. Na raznih voliščih so fašisti organizirali nered. Tako so v Sočergu odpeljali z volišča 17 volivcev in jih zaprli v Buze, v Dekanih so napadli zastopnika KP, v Ospu je padel kot žrtev fašističnih ubijalcev Anton Žerjul iz Gabrovice, v Marezigah pa Jože Sabadin iz Sabadinov. V spopadu v Marezigah je padlo sedem fašistov, mnogo pa jih je bilo ranjenih. Naslednje dni so zaprli več kot 60 Mareziganov, od katerih jih je bilo kasneje 17 obsojenih na znanem marežanskem procesu v Trstu na daljše zaporne kazni. V spomin na ta odpor proti fašizmu, je 15. maj proglašen za občinski praznik občine Koper.

Pisali smo že, da je I. koprski MDB »Srečka Kosovela« odpotovala na gradilišče »Ceste bratstva in enotnosti« v Makedonijo. Pred odhodom iz Postojne so imeli mladi brigadirji svojo prvo konferenco, ki katere je gornji posnetek

OB 40. OBLETNICI USTANOVITVE KPJ SE SPOMIN NA RP

Rdeča pomoč - res pomoč v stiski

Začetki Rdeče pomoči segajo v čas med obema vojnama, ko je Rdeča pomoč pomagala komunistom, zapornikom in njihovim družinam po vsej Jugoslaviji.

Komunistična partija Jugoslavije je bila tedanjim oblastem že od prvega dne trn v peti in prav kmalu so morali komunisti delovati skrito in prikrito. Po sprejetju zakona o zaščiti države leta 1921 so lahko vsakega komunisto zaradi njegovega delovanja aretirali, zaprli, zasliševali in postavljali pred posebno sodišča. Tako so se znašli številni komunisti in skorej v vseh policijskih zaporih, kjer so jih mučili na najbolj zverinske načine. Včasih so zaprli tudi njihove družine, večkrat pa so ostale na svobodi, toda brez kruha. Te družine so predvsem potrebovale pomoči.

Nekaj let pred drugo svetovno vojno se je delo komunistov že močno razmaknilo, da oblasti niso več zadostovali procesi in zapori, ampak so po zgledu fašistov pozapirali na stotine komunistov in skorej v vseh koncentracijskih taboriščih. Težko so živeli tudi borci iz mednarodnih brigad v Španiji, ko so se morali umakniti in so nekatere vtaknili v koncentracijska taborišča v Franciji.

Vsem tem ljudem, ki so bile žrtve belega terorja in razrednega boja, je pomagala organizacija Rdeče pomoči. Oskrbovala je zapornike, internirance in njihove svoje. V začetku je bilo to delo pol legalno, prav kmalu pa je postalo delo Rdeče pomoči ilegal-

no, policija pa je preganjala tiste, ki jim je dokazala, da so sodelovali v RP prav tako, kot politične delavce. Toda čimveč ljudi je bilo zaprtih ali interniranih, tem bolj se je povečal delokrog Rdeče pomoči.

RP je tudi organizirala stalno, materialno in politično pomoč političnim ječnikom v kaznišnicah. Na pritisk javnega mnenja niso več od leta 1931 v kaznišnici v Sremski Mitrovici vlekali ječnikov v verige, pa tudi znano veliko gladovno stavko političnih zapornikov v Sremski Mitrovici je Rdeča pomoč vsestransko politično podprla.

S številnimi množičnimi akcijami in javnim prepričevanjem je Rdeča pomoč prodrla med nepartijsko množico. Zato so jo tudi na državni konferenci leta 1935 preimenovali v Ljudsko pomoč. To ime je ohranila vse do septembra 1942, ko se je Slovenska ljudska pomoč preimenovala v Slovensko rdečo pomoč.

V okviru Ljudske pomoči je deloval tudi odbor za pomoč španskim borcem, ki so bili v francoskih taboriščih. Po volitvah leta 1938, ko so v Sloveniji pozapirali mnogo komunistov in z njimi nečloveško ravnali, je Ljudska pomoč organizirala široko akcijo protestov proti takemu ravnanju. Uspeh je bil delen, preiskovalni postopek so skrajšali in nekatere zapornike izpustili. Prav tako je Ljudska pomoč organizirala akcijo, da bi oblast izpustila tovariše iz ne-

Novice s TRŽAŠKEGA

Kljub slabemu vremenu, saj je deževalo ves dan, je tudi letos delovno ljudstvo na Tržaškem svečano proslavilo mednarodni praznik dela. Tako je bil v Trstu v dopoldanskih urah tradicionalni prvomajski sprevod delavcev, nato sindikalno zborovanje, ki ga je priredila Delavska zbornica CGIL — na tem zborovanju je govoril član osrednjega odbora CGIL o dosedanjem boju delavstva za svoje pravice —, popoldne pa je bila na stadionu I. maj prireditelj Neodvisne socialistične zveze. Na tej prireditvi, ki se je zaključila s kulturno-umetniškim sporedom in ljudskim rajanjem, sta govorila o pomenu mednarodnega praznika delavskega razreda tovariša dr. Dekleva in Petro-nio.

Posebna svečanost je bila tudi v prostorih tržaškega županstva, kjer je podtajnik ministrstva za notranje zadeve podelil skupini delavcev in uradnikov s Tržaškega in Goriškega odlikovanja za zasluge pri delu.

V ladjedelnici sv. Marka so minuli teden splovili 35 tisoč tonsko petrolejsko ladjo, četrto iz-

Najnovejše iz meteorologije

Velike klimatske spremembe v naslednjih 25 letih. Znaní angleški meteorolog dr. Bruks je s svojimi sodelavci prišel do zaključka, da bodo zaviadle v naslednjih 25 do 50 letih velike klimatske spremembe. On trdi, da se Zemlja vedno bolj ogreva in se bo njena temperatura v bližnji bodočnosti znatno dvignila. Znano je tudi, da se od leta 1650 dalje ledeniki hitro topijo in zato se gladina morja stalno dviguje. Če se bo ta proces nadaljeval, bo čez nekaj desetletij izginilo več otokov. Istočasno pa se pojavljajo tudi spremembe v klimi, ki postaja vedno bolj suha.

Največja sončna peč na svetu. V ZDA so izdelali sončno peč, ki ima 180 konkavnih zrcal, s katerimi lahko v najkrajšem času doseže 4000 stopinj Celzija. Dosedanji poskusi so bili usmerjeni v iskanje najugodnejših mer in v izdelavo načrtov za aparate za spreminjanje morske vode v pitno s pomočjo sončne energije.

Fotografske naprave za izdelavo meteoroloških kart. V Nemčiji so izdelali aparat, ki zmore po sistemu fototelegrafije izdelovati meteorološke karte. V glavnem zbirnem centru, kamor prihajajo številni podatki meteoroloških postaj vsega sveta, bo ta aparat z elektronskimi možgani ob sodelovanju strokovnjakov izdelal zelo natančne meteorološke karte, ki jih bodo lahko posredovali do razdalje 5000 km.

Nakratho

31 MILIJARD DINARJEV JE BILA VREDNOST IZVOZA v letošnjih prvih treh mesecih. Lani smo dosegli v istem časovnem razdobju vrednost izvoza v višini več kot 28 milijard dinarjev. Letos marca smo izvozili za 12 milijard dinarjev raznega blaga, sedaj pa narašča izvoz v toliki meri, da bomo letošnji plan izvoza verjetno znatno presegli.

70 MILIJONOV DINARJEV ZA GEOLOŠKA RAZISKOVANJA bodo potrošili v ivanjskem okraju kjer so odkrili velike rezerve črnega premoga in lignita.

BOJI V SLOVENSKI BENEČIJI 1943

10. maja 1943 je Gregorčičevo in Gradnikovo brigado na poti v Slovensko Benečijo nepričakovano napadla številčno močnejša italijanska divizija. Čeprav so Italijani bili v premoči, jim ni uspelo zavzeti položajev brigad, ki sta ju vodila Jaka Avšič-Hrast in Albert Jakopič-Kajtimir. To je bila ena izmed največjih partizanskih bitk na Primorskem in Italijani so v enem dnevu imeli 350 mrtvih in več kot 700 ranjenih.

med šestih, ki jih je naročila družba »British Petroleum Tanker« v italijanskih ladjedelnicah.

Minulo nedeljo je bila zaključena mednarodna cvetlična razstava, ki je žela velik uspeh, prireditelji pa pričakujejo, da se bo prihodnje leto udeležila te razstave tudi Jugoslavija.

Iz zgodovine

KPJ IN DELAVSKEGA GIBANJA

1. maja 1920 je v Beogradu izšla prva številka »Rdečega smeha«, ki ga je urejeval Moša Pijade.

1. maja 1921 so fašisti ponovno požgali Delavski dom v Trstu.

7. maja 1922 je bil II. kongres Komunistične mladine Julijske krajine.

1. maja 1923 je izšla prva številka Omladinske borbe.

1. maja 1927 so komunisti Slovenske Istre organizirali prvomajsko proslavo v gozdčku pri Rižani in ker je bilo takrat prepovedano vsako politično delo, je bil prostor zborovanja zastražen dva kilometra naokrog.

1. maja 1930 je izšla prva številka časopisa »Mladi boljševik«.

1. maja 1933 je izšla prva številka ilegalnega glasila Pokrajinskega komiteja SKOJ »Mladi udarnik«.

1. maja 1940 so prvič po letu 1929 delavci na poziv KPJ množično proslavljali 1. maj in govorniki na proslavah so prikazali smer, po kateri mora iti delavski razred v nadaljnjem boju za svoje pravice.

1. maja 1942 je bil slovesen prevzem oblasti na osvobodjenem ozemlju.

1. maja 1944 je mladina Slovenske Istre organizirala napisne akcije po glavnih cestah. Med pisanjem revolucionarnih gesel sta bili na cesti iz Bertokov proti Koprni ubiti Marija Segulin-Mira iz Povžan ter Zdenka iz Loparja. Istega dne so fašisti ustrelili terenskega aktivista Ivana Starca-Kneza iz Fole-Santoma ter Veroniko Bonin iz Boninov.

2. maja 1944 se je začel v Drvarju II. kongres Antifašistične mladine Jugoslavije.

1. maja 1945 je jugoslovanska armada osvobodila Trst, Gorico in Postojno.

5. maja 1945 je bila v Ajdovščini sestavljena prva narodna vlada Slovenije.

Srednja in Južna Amerika sta prizorišče nenehnih vstaj in revolucij. Tako je bila te dni spet v Boliviji krvavo zadušena vstaja falangistov, ki so se skušali dokopati do oblasti. Vendar pa je bila vlada močnejša. Na njeni strani je bila tudi meščanska garda in oboroženi kmetje. Na sliki je predsednik bolivijske republike Hernan Siles med oboroženimi kmeti po končani vstaji v glavnem mestu La Paz. V nekaj dni trajajočih bojih je izgubilo življenje okrog 60 ljudi, več sto pa je bilo ranjenih. Pač vroča vulkanska tla, kjer si skušajo tuji kapitalisti s podobnimi akcijami pridobiti pozicije za izkoriščanje velikega naravnega bogastva teh dežel

Vodna skupnost pred novimi nalogami

V torek, 28. aprila, je bil v Koprju redni občni zbor Vodne skupnosti, na katerem je bilo sklenjeno, da se razširi dejavnost Vodne skupnosti Koper na področje vsega koprškega okraja, razen na porečje reke Pivke. Na tem občnem zboru je bilo tudi

sklenjeno, da bo Vodna skupnost oddala vso svojo strojno opremo in s tem tudi odstopila nadaljnjo gradnjo koprškega pristanišča podjetju Pristanišča Koper. Zato bo svojo dejavnost razširila predvsem na ureditev vodovodov, rek, hudournikov, namakalnih naprav,

odvodnih kanalov in na melioracijska dela. Kako velike naloge bo imela Vodna skupnost v prihodnje, kaže dovolj zgovorno dejstvo, da je v koprškem okraju okrog 8157 ha kmetijskih površin, ki so zamočvirjene, poplavljen ali ogrožene od poplav, približno 20.000 ha pa je takih površin, ki niso hidrotehnično urejene. Velja pri tem omeniti, da je sedanji narodni dohodek na zamočvirjenih površinah občin Ilirska Bistrica, Postojna, Sežana in Hrpolje ocenjen na 24.800 din na ha, letni stroški proizvodnje pa na 36.600 din na ha. Z izvedbo melioracij pa bo možno povečati narodni dohodek povprečno na 77.600 din na ha in ostvariti vsaj 11.500 din čistega dohodka na ha.

Na občnem zboru Vodne skupnosti Koper, ki bo odslej zajela dve tretjini koprškega okraja so sprejeli tudi predračun dohodkov in izdatkov. Ta med drugim predvideva, da bodo znašali dohodki občin več kot 86,5 milijona dinarjev, vendar pa bo potrebno še okrog 300 milijonov dinarjev za izvršitev predvidenega plana melioracijskih del. Samo za melioracijo ankaransko-rižansko-semedskega in badaševskega področja bo potrebnih okrog 112 milijonov dinarjev, za gradnjo akumulacijskega bazena pod Kumbom več kot 100 milijonov dinarjev, za redno vzdrževanje vodno-gospodarskih objektov pa 37 milijonov dinarjev.

Na občnem zboru so izvolili nov upravni odbor, katerega predsednik je Danilo Petrinja.

Graditi je treba

Tako so sklenili prebivalci piranske občine, posebno tisti, ki živijo na področju od ladjedelnice do Belega križa. Na zboru volivcev so se zato dogovorili, da si bodo popravili doslej razvirano cesto, ki vodi od ladjedelnice preko Bernardina in Martina do Belega križa. S polnim razumevanjem za ureditev te pomembne komunalne poti — sredi med Piranom in Portorožem — sta občinski ljudski odbor in uprava komunalne dejavnosti v Piranu sklenili, da bosta nudila k izgradnji ceste pomoč, če bodo prebivalci teh naselij sami poprijeli za lopate. In že na stotine delovnih ur so od tedaj porabili za obnovo ceste ter upajo, da bodo s prostovoljnimi delom v treh ali štirih tednih zgradili pot, ki

jim bo olajšala zvezo z najvažnejšimi prometnimi žilami.

T. V.

TOMAJ

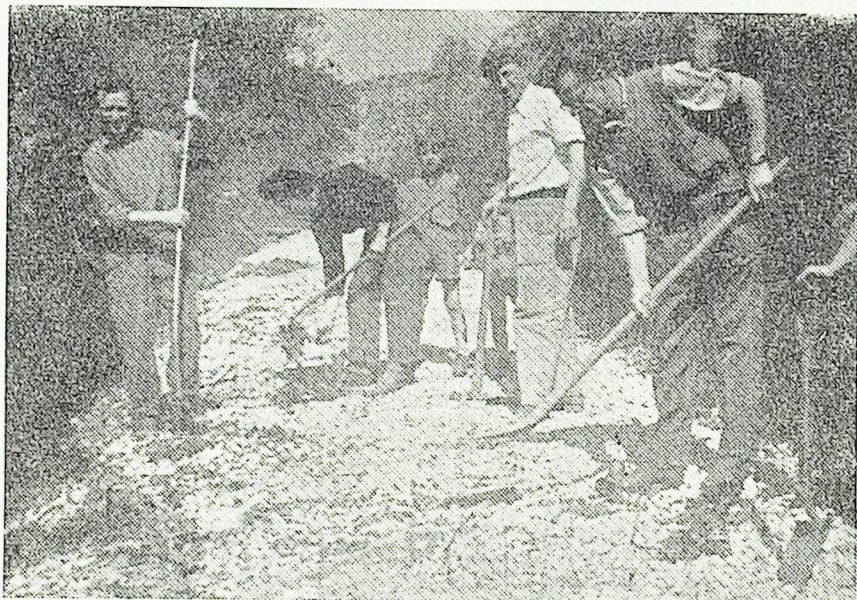
V soboto, 25. aprila, je bila tudi v Tomaju proslava v počastitev 40. obletnice ustanovitve KPJ. Proslavo je priredil TVD Partizan v Tomaju in je bila ena izmed najlepših krajevnih prireditev, saj so na njej nastopili razen pevskega zbora tudi številni solisti z bogatim kulturno-umetniškim sporedom.

-c

LEP USPEH KOLESARJA BAJCA

Minulo nedeljo je na tradicionalni dirki v priredbi mariborskega Branika zmagal Vipavčan Alojz Bajc. V zelo močni konkurenci, saj se je dirke udeležilo več znanih kolesarskih asov Slovenije in Hrvaške, je pripeljal na cilj s tremi minutami prednosti pred drugoplasiranim tekmovcem.

Du/Mi

Na sliki so prostovoljni graditelji — obnovitelji kilometer in pol dolge ceste od piranske ladjedelnice do Belega križa.

NAŠ GOSPODARSKI KOMENTAR

Ugoden razvoj na vseh področjih

Napori zadnjih let gredo za tem, da bi na podlagi novih načel v vodenju gospodarstva dosegli večji in skladnejši razvoj vseh gospodarskih vej. Tako napredovanje v gospodarstvu ima velik pomen, saj vnaša v celoten družbeni razvoj večjo ustaljenost in večja zupanje. Zato je bil sprejet tudi petletni perspektivni načrt razvoja našega gospodarstva, ki je postavil okvirje takemu razvoju. Sedanji načrt omogoča večjo dinamiko in posege, če se pokažejo te ali one postavke, iz katerih je izhajal načrt, kot napačne in omogoča hitre spremembe, ki so potrebne za vskladitev razvoja gospodarstva.

Če pogledamo razvoj zadnjih nekaj let, moramo na podlagi statističnih podatkov ugotoviti, da je ta skladen in da dosegamo predvidene uspehe. Tako je na primer realizacija zadnjih štirih let v enakomernem porastu brez kakih sunkovitih dvigov ali padcev. Za letošje je bil predviden porast realizacije v Sloveniji za 8,2 %, dosegli pa smo v prvem četrtletju porast za 7,4 %. To je sicer nekoliko nižje, a v teku leta se izravna, ker sta vedno zlasti prva dva meseca v letu slabša kot kasnejši. To je tudi odstopok porasta, ki predstavlja povprečje za zadnja

leta. Pri tem naj še omenimo, da ima to povprečje še eno značilnost, ker je najbližje porastu realizacije v industriji in rudarstvu, to je v naših najmočnejših gospodarskih dejavnostih.

V marcu sta tako zlasti povečala proizvodnjo industrija in rudarstvo, sledijo elektroindustrija, lesna, premogovna, kemična, posebno pa ladjedelnika (!) in to kar na 154 % (ker pa je bila v prejšnjih mesecih v zaostanku, znaša njeno tromesečno povprečje porasta le 101,5 %). Seveda je to uspeh, ker na tako dejavnost te industrije še nismo računali. Po gospodarskem načrtu za letošje namreč nima posebnih obveznosti. Ker je ta industrija osredotočena v koprškem okraju, ima za nas še poseben pomen in si le želimo, da bi šla po tej poti naprej.

Razgibana gospodarska dejavnost, ki se je odrazila letos, da se tako izrazimo, šele v marcu, se pokaže tudi v porastu kreditov in to za nad 5 milijard. Porasla so tudi sredstva na žiro računih gospodarskih organizacij in sredstva v skladih. To moramo tolmačiti tako, da so sedaj v teku preknjiževanja v zvezi z odobrenimi zaključnimi računi in da so zato prvi meseci v letu za go-

In še zadnje vesti

Cejlonska delegacija v Postojni

Te dni je obiskala Postojnsko jamo cejlonska gospodarska delegacija, ki jo vodi minister za transport in javna dela Maitripal Sananaike. Pred Jamsko restavracijo sta delegacijo pozdravila sekretar za industrijo pri Izvršnem svetu LRS inž. Ludvik Kremžar ter podsekretar sekretariata za blagovni promet dr. Boris Puc. Predsednik občinskega ljudskega odbora Postojna Jože Baša je zaželel visokim gostom, ki so te dni v Beogradu

podpisali protokol o trgovini in sporazum o znanstveno-tehničnem sodelovanju Jugoslavije in Cejlona, dobrodošlico. Člani cejlonske delegacije so se tudi podpisali v spominsko knjigo Postojnske jame in so bili presenečeni nad lepotami našega kraškega podzemlja.

EUGEN O'NEILL: ELEKTRA izvajajo slušatelji Akademije za igralsko umetnost iz Ljubljane:

v petek, 8. maja, v **KOPRU** ob 16. uri — red C in izven in ob 20. uri red A in izven;
v soboto, 9. maja, v **KOPRU** ob 20. uri — red B in izven;
v nedeljo, 10. maja v **IZOLI** ob 20. uri, abonma in izven;
v ponedeljek, 11. maja v **PIRANU** ob 20. uri, abonma in izven.

NA GR V LJUBLJANI EMBALAŽA 1959

Mednarodni sejem v Ljubljani od 17. do 25. maja 1959

Ni še dolgo tega, ko je bila embalaža skrajno preprosta, kakor po obliki, tako tudi po kakovosti, saj je njena edina naloga bila, da zaščiti blago med transportom pred poškodbami ali količinskimi zmanjšanjem. Stalni razvoj industrijske proizvodnje, transporta in blagovnega prometa pa narekuje potrebo po vse hitrejšem tehničnem spopolnjevanju embalaže.

Tako so se povsod po svetu začeli snovati posebni biroji, centri, inštituti in zavodi za proučevanje in pospeševanje razvoja embalaže. V zvezi s tem so se postopoma razvili tudi znani mednarodni sejmi in razstave embalaže v Parizu, Londonu, Cika-gu, Amsterdamu, Padovi, Kölnu, Pragi itd.

Razvoj mednarodnih embalažnih sejmov v Ljubljani

Z naglim povojnim razvojem jugoslovskega gospodarstva je tudi pri nas nastala potreba po hitrejšem razvoju in uporabi sodobne embalaže. Tako je na pobudo Centra za embalažo v Ljubljani bila že leta 1953 prirejena prva jugoslovska razstava embalaže.

Cez dve leti (1955) je bil v Ljubljani že I. mednarodni embalažni sejem, na katerem so se sodelovali tuji razstavljavci ter pod geslom: »Bolje pakirati!« prikazali svoj tehnični napredek na tem področju.

Leta 1957 je bil v Ljubljani že II. mednarodni embalažni sejem, na katerem so zlasti vzbujali pozornost inozemski stroji za proizvodnjo razne vrste embalaže. Vsaj ti stroji so bili takrat tudi odkupljeni.

III. mednarodni embalažni sejem

Letos in sicer od 17. do 25. maja, bo na Gospodarskem razstavšču v Ljubljani že III. mednarodni embalažni sejem, ki bo prikazal najnovejše tehnične dosežke na področju embalaže doma in v tujini.

Na letošnjem mednarodnem embalažnem sejmu bodo prikazani, razen kompletne domače embalažne proizvodnje, zlasti razni tuji stroji za izdelovanje embalaže, nadalje stroji za pakiranje raznih proizvodov, kakor tudi oprema in razne naprave za sodobne trgovinske lokale, zlasti za samopostrežne trgovine.

Vsa pozornost bo posvečena tudi problemu racionalnejšega transporta, utovarjanja in iztovarjanja ter vskladiščenja blaga s pomočjo palet. Predvidene so številne praktične demonstracije, poučna predavanja, predvajanja strokovnih filmov, ekskurzije ter strokovno posvetovanje s številnimi referati najvidnejših gospodarstvenikov.

Nobenega dvoma ni, da bo letošnji mednarodni embalažni sejem lep korak naprej v izpopolnjevanju te stroke in proizvodnje pri nas.

Popravek

V sestavku »Zlahtno zorijo sadovi revolucije«, objavljenem na prvem mestu v prejšnji številki našega lista, se je v besedilo slavnostne besede na nedavni proslavi v Koprju, posvečeni 40-letnici ZKJ, vrnilo nekaj neljubih tiskovnih pomen, ki jih s tem popravljamo. Konec tretjega odstavka na prvi strani se pravilno glasi:

...da bi postale njihove kosti od granita trši temelj pravičnejši družbeni ureditvi in lepšemu življenju poznejšim rodovom.

Na tretji strani v četrtem stolpcu zgoraj se pravilno glasi konec stavka takole:

...sistem njenega dela, ki je v aktualnem, operativnem povezovanju revolucionarne prakse v revolucionarno teorijo.

Konec naslednjega odstavka pa se glasi pravilno takole:

...na njihovi enakopravnosti in na demokratični oblasti ljudstva pod vodstvom delavskega razreda.

spodarske organizacije važni, ker morajo ne samo položiti obračun za lansko leto, temveč tudi izvesti številne operacije v zvezi s tem računom. Največji porast beležijo seveda krediti v industriji in rudarstvu, to je za skoro 2.400 milijonov, pa tudi v gostinstvu za nad 1.300 milijonov.

Končno naj omenimo kot značilnost, da so potrošniški krediti padli v Sloveniji od začetka lanskega leta za nad poldrugo milijardo in se le postopno dvigajo. V marcu znaša porast za komaj 19 milijonov, kar je za ta čas malo. Dalje je značilno, da se kmetovalci ne poslužujejo kreditov, ki so jim na razpolago, saj znašajo njihove obveznosti do bank le 2 milijona, kar ni v nobenem skladu s potrebami. Pri tem ni brez pomena, da tudi zadnji krediti zadržano padajo, namesto da bi v tem času rasli. Tudi sicer so krediti za kmetijstvo porasli komaj za 100 milijonov in so daleč za krediti, ki jih uživa industrija z rudarstvom (nad 124 milijard), dalje trgovina z gostinstvom (nad 57 milijard), saj ne dosegajo niti 4 milijarde. To na nas opozarja, koliko dela nas še čaka na vasi, da jo bomo dvignili na stopnjo sodobnega kmetijstva.

-dt-

RAZPIS

Po odločbi 33, 36. in 37. členu Zakona o javnih uslužbencih (Ur. list FLRJ, št. 53/57) objavlja razpis prostih delovnih mest komisija Komunalne banke Koper za:

1. REFERENTA ODDELKA ZA KRAJKOROČNO KREDITIRANJE. Pogoji: popolna ali priznana srednja šola z najmanj 10 leti finančne službe, od teh 5 let bančne.
2. REFERENTA ZA EVIDENCE IN ADMINISTRACIJO V ODDELKU KRAJKOROČNIH KREDITOV. Pogoji: popolna ali priznana srednja šola z najmanj 10 leti finančne ali 5 leti bančne službe.
3. REFERENTA REVIZIJE INVESTICIJ V ODDELKU DOLGOROČNIH POSOJIL. Pogoji: Tehnična fakulteta ali višja tehnična šola z najmanj 10 leti službe v stroki.
4. STENOGRAFO. Pogoji: popolna ali priznana srednja šola z znanjem strojeписа in stenografije, z najmanj 5 leti službe.

Za delovno mesto pod št. 1 je zagotovljeno po potrebi samsko oziroma družinsko stanovanje, vseljivo 1. junija 1959. Za ostala mesta so na razpolago opremljene samske sobe.

Prijave po tem razpisu dostavite Komunalni banki Koper v 15 dneh po objavi.

Prvi maj v Sežani in Divači

Priprave na praznovanje 1. maja so bile živahne v vseh kraških vaseh, zlasti pa v Sežani in Divači. V Sežani so v dneh pred delavskim praznikom s prostovoljnimi delom popravili stranske vaskne poti, uredili okolico hiš, park okoli spomenika padlim junakom ter zelo okusno okrasili vsa izložbena okna. V ta okvir je všteta tudi razširitev in ureditev parkirnega prostora v bližini kina ter asfaltiranje trakta ceste za hotelom »Triglav«.

Navzlic slabemu vremenu je vso Sežano zajelo praznično razpoloženje, h kateremu je še posebej prispevala svečana proslava,

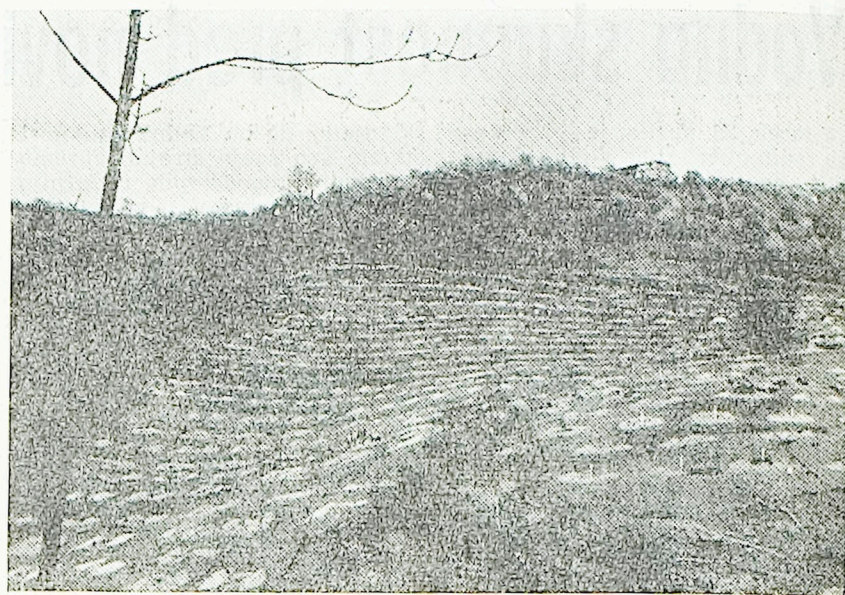
ki je bila 30. aprila zvečer. Na proslavi je o zgodovini in pomenu mednarodnega praznika dela govoril tovariš Rado Dolgan, predsednik občinskega sindikalnega sveta. S kulturnim programom so nastopili recitatorji, gojenci Nižje glasbene šole, salonski orkester ter folklorna skupina Svobode pod vodstvom Mileta Jovanoviča.

V Divači se niso prav potihnili zadnji odmevi proslave Dneva železničarjev, ki je bila 19. aprila, ko so se že razvile široke priprave na praznovanje 1. maja. Zal je zaradi mraza in dežja moral odpasti dobršen del obširnega programa — povorka in razna tekmovanja. Kljub vsemu je bila proslava na sam praznik zelo dobro obiskana. Po govoru so nastopili domači moški pevski zbor pod vodstvom Armida Novaka, ženski pevski zbor pod vodstvom Helene Muha, godba na pihala

pod vodstvom Rada Škabarja, recitatorji in folklorna skupina sežanske »Svobode«.

PRVOMAJSKE PROSLAVE V HRPELJAH

Zaradi slabega vremena letošnja proslava 1. maja ni mogla tako uspeti, kakor je bilo predvideno. Deževje je preprečilo, da niso goreli pripravljene kresove na vrhovih Slavnika in drugih višinah v okolici Hrpelj in Kozine. Na večer pred praznikom se je zbralo v občinski prosvetni dvorani nekaj nad 50 ljudi, katerim je govoril o pomenu 1. maja sekretar občinskega odbora SZDL Marko Enci, pevec domače »Svobode« pa so zapeli nekaj pesmi. Po proslavi je bil ples. Prav tako so bile v Pregarjah in drugih večjih središčih občine organizirane v počastitev praznika dela družabne prireditve s plesom.

BRKINI SE SPREMINJAJO. Komaj dobra dva meseca je od takrat, ko se je združilo 23 gospodarstev s Suhorja in od drugod ter so s pomočjo Kmetijske gospodarske poslovne zveze iz Postojne pripravili sodoben sadovnjak na štirih hektarih zaokroženega zemljišča. Stroški so bili razmeroma majhni — le za sadike in gnojila. Na sliki je videti dobre tri četrtine novega nasada; nad njim je vas Suhorje.

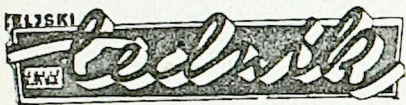
Kaj pravijo drugod...

CLAS GORENJSKE

O NEREŠENIH VPRAŠANJH OB IZDELAVI TARIFNIH PRAVILNIKOV

O tarifnih pravilnikih je bilo že veliko govora, marsikje tudi nepotrebnega godrnjanja. Vendar je bilo ponekod premalo govora o iskanju načinov za povečanje produktivnosti oziroma iskanja možnosti za izboljšanje delovnega uspeha posameznika in kolektiva, kot glavne poti za povečanje prejemkov.

To so pred dnevi ugotovili na posebnem posvetovanju pri okrajnem sindikalnem svetu. Tarifni pravilniki so že v glavnem izdelani. Zato je bilo posvetovanje usmerjeno bolj k ocenam in stališčem, ki jih je treba zavzeti pri nekaterih nerešenih ali pa nepravilno rešenih vprašanjih. Tako so govorili o prevoznih stroških delavcev in o politiki zaposlovanja sploh, o tako imenovanem starostnem dodatku, o terenskih dodatkih in drugih problemih, od katerih so v tarifnih pravilnikih zavzeli posamezni kolektivi različna stališča.

ZASADILI SO SPOMINSKA DREVEŠA

Na čast 40-letnice ustanovitve Komunistične partije Jugoslavije in SKOJ je mladinska organizacija na prvi osnovni šoli v Celju pripravila lepo slovesnost. V počastitev jubilejnega leta so pred šolskim poslopjem ob Drapšinovi cesti zasadili dve drevesi — magnolijo in jablano. Ob tej priložnosti je imela sekretarka mladinske organizacije na tej šoli gov. Repinčeva slavnostni govor o vlogi Komunistične partije oziroma Zveze komunistov v borbi za svobodo in pri graditvi novih socialističnih družbenih odnosov. V tej zvezi je tudi poudarila vlogo mladega rodu. V nadaljevanju lepe proslave so sledile še recitacije, pevske točke in podobno. Na zaključku slovesnosti pa so se učenci sedmega in osmega razreda prve osnovne šole zbrali v telovadnici, kjer jim je ravnatelj zavoda in bivši komandant Kozjanskega odreda Marjan Jerin pripovedoval o partijskih borbah na področju med Sotlo in Savinjo.

Podobne slovesnosti na čast jubilejnega leta Zveze komunistov so pripravili tudi pri drugi osnovni šoli v Celju ter pri osemletki v Strmcu. Tu so med drugim zasadili spominsko l'po, v njene korenine pa položili dobro zavarovano spomenico s posvetilom in podpisli vseh učencev in učiteljev te šole.

MILIJONSKA PONEVERBA ZARADI MALOMARNIH INVENTUR

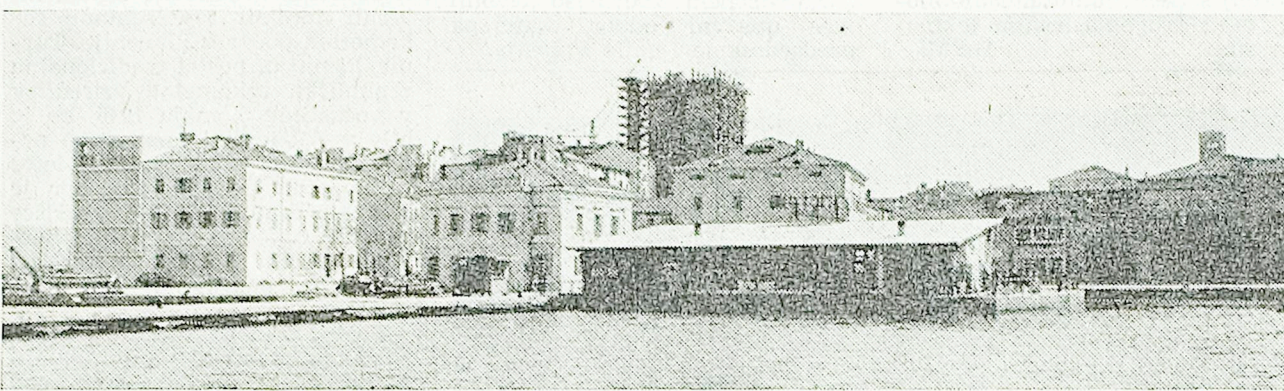
Na nedavni razpravi je Okrožno sodišče v Murski Soboti obtoženega Ludvika Dolgoša spoznalo za krivega, da si je kot poslovodja trgovske poslovalnice v Murskem Sredšču, ki je spadala k bivšemu trgovskemu podjetju »Panonija« v Lendavi, od leta 1953 do 1959 prilastil denar in cigarete, in to v dnevni obliki, ki so včasih znašali tudi do 15.000 din. Na ta način si je v šestih letih svojega poslovanja prilastil skupno 2.021.063 din, ne da bi to opazile inventurne komisije, ki so jih večkrat vodile tudi najodgovornejše osebe iz podjetja.

Dolgoš je bil obsojen na 6 let strogega zapora in povrnitev škode, ki jo je povzročil podjetju.

Naj služi odgovornim osebam v podjetjih ta primer kot resen opomin, da bodo vestneje opravljale svojo službeno dolžnost, ker jasno kaže, kam lahko privede preveliko zaupanje, ali bolje rečeno — malomarnost.

TUDI BOLNIKI SO PRAZNOVALI

Tudi oskrbovanci Bolnišnice za pljučne bolezni v Sežani so proslavili 1. maj. Zelo lepo so okrasili poslopje z zelenjem in zastavami ter z navdušenjem sledili koncertu sežanskega orkestra Veseli veter. Posebno veseli pa so bili tudi skromnega darila OO ZB Sežana, ki jim je pripravilo prijetno razpoloženje. Z. P.

Nova koprška panorama s prvo stolpnico v sredini. Kmalu ji bo sledila še druga in Koper bo popolnoma menjal svoj videz. Kljub vsem naporom in intenzivni stanovanjski izgradnji pa je to le »kaplja v morje« spričo velikih potreb po stanovanjih. Prav ta problem je večkrat ovira za še večji in hitrejši gospodarski napredek občine in okraja. Desno v ozadju razgledni stolp, ki so mu hudomušni oblaki zakrili nadzidani stožčasti nastavek, ki pa ga je v resnici že tako razjedel zob časa, da se resno postavlja vprašanje njegove restavracije ali še bolje: odstranitve

Lepa turistična pridobitev Postojne

Konec minulega meseca je Avto-moto društvo v Postojni odprlo na Titovem trgu pisarniške prostore z namenom, da bi po-

spešili društveno dejavnost in omogočili nadaljnji razvoj turizma v Postojni. Svečani otvoritvi so prisostvovali številni

predstavniki oblasti. Ob tej priložnosti je predsednik občinskega ljudskega odbora Jože Baša dejal, da je bilo nujno potrebno urediti tako potrebno pisarno avto-moto društva, saj dnevno obišče Postojno več tisoč potnikov, ki iščejo razne turistične informacije. Ti potniki se zanimajo za zemljevide, brošure in druge publikacije s področja avtomobilizma in turizma, za oznake camping prostorov, bencinskih črpalk, zastopstev in servisnih delavnic. Vse to pa bo možno odlej dobiti v tej pisarni AMD Postojna, katerega vodstvo bo moralo vskladiti svoje delo s potovalnimi uradi, turističnimi in planinskimi društvi, kakor tudi z upravo Postojnske jame.

Seveda pa bo še vedno ostalo v ospredju vprašanje ureditve servisne delavnice, katero Postojna nujno potrebuje. To vprašanje postaja vse bolj pereče, saj bo v kratkem dograjen pri Postojnski jami parkirni prostor za okrog 180 avtomobilov, od katerih bo marsikateri potreben hitrega popravila za nadaljevanje vožnje.

Br

POSTOJSKI DIJAKI V KOČEVJU

Ob priliki enodnevnega izleta dijakov postojnske gimnazije v Kočevje so se prejšnji petek srečali tudi športniki obeh zavodov. Medtem ko sta se enajstoričniki razšli v nogometu z neodločenim izidom 2:2, so Postojnčani katastrofalno porazili domače v košarki z rezultatom 140:20, dijaki kočevske gimnazije pa so zmagali v odbojki s 3:0 (ženske) in šahu s 3 in pol : 2 in pol.

A. M.

Nenavaden svetovni potnik

Slišali smo že za ljudi, ki so šli na dolgo, dolgo pot na kakšen poseben, za moto-mehanizirano sodobnost kaj nenavaden način: peš, s »Kon-tiki-jem« itd. Verjetno se pa še ni zgodilo, da bi se kdo odločil, da bo tisoče in tisoče km dolgo pot prejahal.

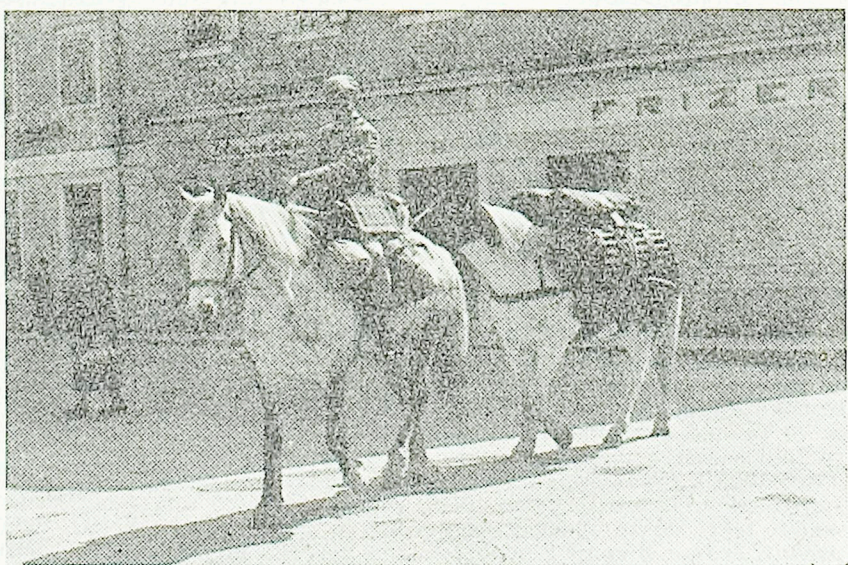
To je storil britanski letalski polkovnik James A. Norman. Iz Weybridgeja v Veliki Britaniji se je pred 5 meseci odpravil na konju v Avstralijo. Drugi konj mu nosi prtljago.

Prejahal je Francijo in Italijo in prispel pred prazniki čez blok Fernetiči v našo državo. Pot bo nada-

ljeval skozi Bolgarijo, Grčijo, Turčijo, Iran, Afganistan, Pakistan in Indijo na Ceylon, kjer se bo vkrcal na ladjo za Avstralijo.

Na meji so ga pričakali direktor »Jadrana« iz Sežane Bogdan Bukovec in komandir postaje LM v Sežani Jakob Velikonja ter precejšnja množica ljudi. Kot ljubitelj konj je prenočil v Lipici in naslednji dan nadaljeval pot čez Postojno do Ljubljane.

Prislovična gostoljubnost na naših tleh — v Sežani je bil gost »Jadrana« — ga je prijetno razveselila.

Norman A. Jones jaha skozi Sežano v Lipico

MAKS KALAN

Konec minulega meseca je v Novem mestu umrl upokojeni učitelj Maks Kalan. Pokojnik se je rodil pred 72 leti v Pivki kot sin učitelja in ko je dokončal učiteljsko v Koprni, je najprej služboval v Pivki, nato v Stevanu pri Matenji vasi ter v Budanjah pri Vipavi.

Tu se je začelo njegovo prosvetno delo med ljudstvom. Ustanovil je pevski zbor in med vaščani je vzbudil smisel za uvajanje sodobnih načinov sadjarjenja in vinogradništva. Se večji obseg pa je zajelo njegovo delo v času službovanja v Smihelu na Pivki, kjer je učil kmetje čebelarstva. Začel je tudi s pogozdovanjem Krasa ter je ustanovil hranilnico. V Smihelu je vodil tudi mešani pevski zbor. Kmalu nato pa je nastopil službo v Brusnicah pri Novem mestu. Uspešno mu je, da je iz dvorazredne šole napravil štirirazrednico, sodeloval je pri ustanovitvi gasilskega in prosvetnega društva, bil je režiser, igravec in pisec iger, ki jih je uprizorila dramska skupina, vodil je pevski zbor, organiziral nedeljsko izobraževalno šolo za moške, prirejal je zdravstvena predavanja in opravljal tudi posle občinskega tajnika. Po 12 letih službovanja v Brusnicah je bil premeščen v Smihel pri Novem mestu, kjer je služboval in aktivno delal za strokovno izpopolnjevanje znanja kmetovalcev dolnih 18 let. V tem času so na njegovo pobudo zgradili šolo v Malem Slatniku.

Med okupacijo so pokojnega Maksa Kalana preganjali okupatorji in domaći izdajalci zato, ker so dobro vedeli za njegovo sodelovanje s partizani. Po osvoboditvi pa je nadaljeval z učiteljevanjem in ko je dopolnil 42 službenih let, je stopil v zaslužni pokoj z bogato bilanco svojega učiteljskega dela.

Bil je tih in skromen prosvetni delavec in vzor naprednega slovenskega učitelja. Zato se ga bodo vedno s hvalečnostjo spominjali njegovi nekdanji učenci in vaščani.

KULTURA PROSVETA ★ KULTURA PROSVETA ★ KULTURA PROSVETA ★ KULTURA PROSVETA ★ KULTURA PROSVETA ★ KULTURA PROSVETA ★ KULTURA PROSVETA

PISMO UREDNIŠTVU
TAKIH GOSTOVANJ
RAJE NE

Tovariši uredniki!

Pred kratkim so gostovali v Hrpeljah mladi člani Amaterskega odra koprške »Svobode« s »celovečernim programom«. Napovedani »veseli večer« pa nas je tako razočaral, da ne moremo mimo nekaterih ugotovitev, ki naj bi v prvi vrsti bile dobrohotna pobuda tej ekipi mladih ljudi, naj v bodoče svoj program za gostovanja skrbneje pripravijo, po drugi strani pa naj računajo s tem, da imajo naši gledalci že toliko okusa in smisla za odrske prireditve, da znajo razlikovati med užitnim in neprebavljivim. Nastopi konferencierja (napovedovalca) med posameznimi točkami programa so v takih primerih občinstvu dobrodošli in zabavni, če ne presejajo manir cirkuškega klovnova. Dostojni in duhoviti »vici« vedno najdejo pot do hvaležnih ušes, saj je sproščen smeh kot zdravje. Skrajno mučno in vsiljivo učinkujejo za lase privlačene »duhovitosti«, ki morda zabavajo napovedovalca samega, poslušalcem pa potiskajo glave med kolena ter jim povzročajo krč v želodcu. Ponazoritev prizora z »damo« in psom na vrvi pred namišljeno »biletarnico« na avtobusni postaji je bila do take skrajnosti pretirana, da je mejila na neokusnost. Demonstracija pasjih nagnjenj do oskrunjevanja zidov, dreves, drog in pokanci stoječih predmetov sploh spada v kako beziško okolje, nikakor pa ne na prosvetni oder. V takih nastopih pač ne morem zaslužiti vzgojnega jedra. Enodejanka »Analfabet« je duhovita Nušičeva šala, ki pa v vodeni izvedbi igralcev »Svobode« iz Kopra ni »užgala« in je menda prav zato zgovorni napovedovalec »pozabil« omeniti avtorja.

»Imitacija« slavnega »kralja« jazza Armstronga pa je bila za tega mojstra sodobnega plesnega ritma prej žalitev kakor poklon.

Hrpeljčani in Kozinci radi sprejemamo goste na našem odru in smo hvaležni za vsako kulturno oplođitev, toda takih gostovanj raje ne! Jaša Zvan, Hrpelje

Pevski zbor najmlajših članov PD »Ivan Cankar« iz Trsta pod vodstvom Frída Valetičeve bo zapel pri svojem nastopu v koprskem gledališču v nedeljo, 10. t. m., ob 18. uri štiri pesmi: Grebnikovo »Drežniško«, Hladnikovo »Na zeleni gorici«, Kramolčovo »Vesela doma« in Adamičovo »Jurjevanje«. Razen pevcev nastopajo tudi drugi člani društva.

PREMIERA RADIJSKE SLUŠNE IGRE

Za delavski praznik in 40. obletnico

Med radijskimi slušnimi igrami, ki v jubilejnem letu govore o borbi delavskega razreda za svoje pravice, je tudi radijska igra OBTOŽUJEM, ki jo je napisal Fran Žižek po romanu Antona Ingoliča »Stavka«. Premiera je bila v Radiu Ljubljana na praznik dela, 1. maja letos.

NOVE knjige

CIGANSKE PRAVLJICE

Številni raziskovalci so se ukvarjali s posebnim načinom življenja cigánov, jezikoslovci (med najbolj znanimi je naš rojak Fran Miklošič) pa so po jeziku skušali dognati, od kod je prišlo to ljudstvo v naše kraje. Ugotovili so, da jih je vodila pot iz Pandžaba v Indiji preko Perzije in Armenije do Grčije, od koder so se raztresli po vsej Evropi. Med temi raziskovalci in jezikoslovci so bili tudi zapisovalci ciganskega pravljicega blaga. Nekateri so prav zato šli med cigane in se navzeli njihovih navad in jezika, drugi pa so si znali pridobiti med cigani prijatelje in so zapisovali po njihovem pripovedovanju.

Tako so nastale številne lepe zbirke pravljic, nekatere v ciganski, druge pa tudi v drugih jezikih. Prvo knjigo ciganskega pravljicega sveta smo dobili pred kratkim tudi v slovenščini. Izdala jo je založba Mladinska knjiga v Ljubljani, pravljice je izbral in uredil Niko Kuret, ilustriral pa jih je Jože Čiuh. Približale so nam še vedno skrivnostni in mikavni ciganski svet, ki se le težko prilagaja pravilom in zakonom družbe, v kateri se kljub dolgoletnemu soletnemu bivanju počuti še vedno kot gostac.

koncem študija si je poiskal službo in se je posvetil organizacijskemu in književnemu delu v Gorici. Napisal je vrsto zabavnih knjig in ga uvrščajo med naše najvidnejše humoriste, poleg Murnika in Milčinskega. Urejal je koledar Goriške Matice, sodeloval pri Ježu, Osi, Kurentu in prškem Domačem prijatelju, po prvi svetovni vojni pa pri Goriški straži, Edinosti, Goriški mladiki in drugje. Po drugi svetovni vojni je bil sodelavec goriške Soče.

Damir Feigel je pisal predvsem vse, humoristične in satirične zgodbe, ki kažejo globoko razumevanje človeških norosti, pa tudi bridkosti. Razen tega je pisal tudi pustolovske in fantastične povesti na znanstvenih osnovah. Po Feiglovih knjigah Slovinci še danes radi segajo, ker s svojo veselo vsebino privabljajo tako potreben smeh in dobro voljo.

Lep pevski koncert

Zadnje čase smo imeli v Kopru v gosteh dva pevska zbora, ki sta nastopila ob slavnostnih priložnostih. Na svečani proslavi 40. obletnice ustanovitve KPJ in SKOJ je nastopil akademski pevski zbor primorskih študentov »Vinko Vodopivec« pod vodstvom mladega pevovodje Marka Munih. Peli so borbene in partizanske pesmi. Na drugem koncertu, v počastitev praznika dela 1. maja pa je nastopil mladinski mešani pevski zbor celjske gimnazije, ki deluje v okviru DPD Svobode v Celju. Ta zbor prav gotovo sodi med najboljše mladinske zbore pri nas, saj nam je lepo zapel vrsto zahtevnih narodnih in umetnih pesmi v odlični interpretaciji prof. Egona Kuneja. Razen v Kopru so mladi celjski pevci nastopili z uspehom tudi v drugih krajih, med drugim tudi na Reki in Pulju.

»NAJMLAJŠI« PROSVETNEGA
DRUŠTVA »IVAN CANKAR«
IZ TRSTA

V nedeljo, 10. t. m. bo v koprskem gledališču prav posebno gostovanje: nastopili bodo najmlajši člani prosvetnega društva »Ivan Cankar« iz Trsta. Njihov program je razdeljen v tri dele: pisani prizorčki (v režiji članice SNG Trst Eme Starčeve), otroški pevski zbor (vodi ga Frida Valetičeva) in baletne točke (naštedil jih je baletni mojster Viles Adrijan). Izven programa prosvetnega društva »Ivan Cankar« bo nastopil še IV. letnik Baletne šole SNG Trst.

V pisanih prizorčkih bomo slišali pete in recitirane narodne in umetne pesmi, šaljive prizore s petjem in plesom, igranje na harmoniko. Režiserka Ema Starčeva si je zamislila te prizorčke tako, da so vsi nastopajoči na odru in le za posamezne prizorčke izstopijo iz skupine. Pri teh prizorčkih sodeluje 35 otrok. Številni zbor mladih pevcev in pevka bo zapel štiri pesmi, prav tako bo baletni zbor nastopil v štirih točkah.

Nastop mladih tržaških gostov bodo prav gotovo z veseljem pozdravili naši mladi in odrasli gledalci. Njihovo gostovanje je omogočil okrajni Svet Svobod

»PRIMORSKE PRIREDITVE«
Elektra iz LjubljaneIz ljudskoprosvetne
dejavnosti

V DPD Svoboda Izola imajo nov zabavni orkester. Sestavlja ga 11 članov. Orkester je pridno vadil šest mesecev, preteklo soboto pa se je predstavil s koncertom zabavne glasbe. Na nastopu je posamezne točke duhovito povezoval Franjo Sornik. Nastop je občinstvo toplo sprejelo.

Eno najstarejših prosvetnih društev v koprskem okraju je prav gotovo prosvetno društvo v Kobje glavi pri Štanjelu, v bivši komenski občini. Društvo praznuje letos 100-letnico obstoja. Na področju tega društva deluje preko 46 mladincev in mladink, ki bodo ta praznik lepo proslavili.

Zadnje nedeljo v aprilu je gostovala v Tomaju igralska skupina prosvetnega društva iz Podrage z igr »Divji lovec«. Občinstvo je bilo z gostovanjem zelo zadovoljno, zlasti sta jih navdušili berar in oče Rihtar. V Tomaju si še želijo podobnih gostovanj.

V petek in soboto bo gostovala v Kopru, v nedeljo v Izoli in v ponedeljek v Piranu Akademija za igralsko umetnost iz Ljubljane z drugim delom trilogije sodobnega ameriškega dramatika Eugena O'Neill »ELEKTRA«. Delo je prevedla Mira Mihelič, režiral je Janez Drog, sceno izdelal Mile Korun. Pedagoško vodstvo slušateljev ima Janez Jerman. Z uspehom so to delo igrali slušatelji igralske akademije že v Ljubljani, Mariboru in Celju.

Na sliki: prizor iz drame Eugena O'Neill »Elektra« v izvedbi slušateljev ljubljanske Akademije za igralsko umetnost.

Prvo šolsko zadrugo so ustanovili v Štanjelu

Nedelja, 26. aprila, bo ostala po vsej verjetnosti v prav lepem spominu vsem pionirjem osnovne šole Štanjel: imeli so namreč ustanovni občni zbor svoje šolske zadruge. Namenoma so določili ta dan, da tako dajo poudarka prvomajskemu prazniku in da istočasno doprinesejo svoj delež k proslavi 40. obletnice KPJ.

Iz besed, katere nam je povedala članica - pionirka delovnega predsedstva ustanovnega občnega zbora, je bilo razvidno, da so izvršili naši pionirji temeljite in obširne priprave, preden so se odločili za ustanovitev šolske zadruge. Niso si samo nabavili dovolj prepotrebne poljskega orodja — za to so se tudi zahvalili vsem onim, ki so za to denarno prispevali —, ampak so dokazali z lastnim prostovoljnim delom, ki znaša več tisoč prostovoljnih delovnih ur, da se v polni meri zavajajo vsega dela, ki je pred njimi. Doslej niso samo vzorno uredili svojega vrta in ga zasadili z rastlinami, primernimi za letni čas, ampak so v sporazumu z do-

mačo kmetijsko zadrugo očistili še njen obsejni travnik vsega kamenja, za kar je bilo zopet potrebnih nad 2000 delovnih ur, saj so odstranili nad 20 ton kamenja. Kmetijska zadruga se jim je odločila na ta način, da jim je dala primerno količino umetnih gnojil.

Ustanovni občni zbor je potekal v znamenju resne volje do dela. Izvolili so si vse potrebne upravne organe in z dviganjem rok je 81 pionirjev-zadružnikov dalo svoje soglasje. Zadruzi so dali naslov »6. september« kot spomin na dan požiga domače vasi.

Zelo okusno okrašena dvorana zadružnega doma je bila nabito polna predvsem pionirjev-zadružnikov, kakor tudi ostalih pionirjev. Občnega zbora so se udeležili predstavniki raznih organizacij, kakor tudi učiteljstvo bližnjih šol. Mlade pionirje-zadružnike je pozdravila v imenu Tajništva za šolstvo pri OLO Koper tov. Danica Kogoj, v imenu občinskega odbora SZDL in v imenu občinskega komiteja ZKS tov. Alfonz Grmek in v imenu Mladih zadružnikov tov. Marc.

Dopis bi bil zelo pomanjkljiv, ako se ne bi dotaknili ob tej priložnosti tudi določila občnega učiteljskega zbora na tem področju. Njegov doprinos ni majhen, predvsem pa je treba omeniti delo upravitelja šole tovariša Lojzeta Štenta, ki neumorno dela in si ni navajen zapisovati števila opravljenih delovnih ur.

V poročilu mladih zadružnikov je bilo poudarjeno: pri delu v šolski zadrugi ne bomo zanemarjali našega učenja (saj še celo njihova pravila določajo, da se lahko izloči iz članstva zadruge član, ki zanemarljivo pouk), kajti naš pouk je povezan z delom. In prav je tako! To so tudi dokazali na ta način, da so ob tej priložnosti izdali prvo številko lista Kras. In v tej smeri vrli pionirji-zadružniki krepko in pogumno naprej, da boste lahko s svojim učenjem in delom dokazali, kako je res: Lepo je v naši domovini biti mlad!

-jaz-

Nabratko

TRETJI JUGOSLOVANSKI
FESTIVAL POEZIJE

Kot vsako leto bo tudi letos festival jugoslovanske poezije. Imel bo posebno obeležje v zvezi s 40. obletnico ustanovitve KPJ, s proslavami 15-letnice LR Makedonije in z Dnevom vstaje LR Srbije. Letošnji festival bo na avtocesti Bratstvo in enotnost. Predsednik festivalskega odbora je znani slovenski književnik in javni delavec Josip Vidmar. Računajo, da se bo tega tretjega festivala jugoslovanske poezije udeležilo okrog 180 najvidnejših pesnikov in kritikov iz vseh republik.

IVAN NAPOTNIK
V NARODNI GALERII

Pred kratkim so odprli v Narodni galeriji v Ljubljani razstavo kiparskih del Ivana Napotnika v počastitev mojstrove 70-letnice. To je prva in v pravem pomenu besede retrospektivna razstava in zato ni čuda, da Napotnika široka javnost malo pozna. Najstarejša dela na razstavi so nastala še pred prvo svetovno vojno, leta 1912, zadnja pa leta 1955. Razstavljenih je okrog 90 del.

REVIJA ZABAVNE GLASBE

V veliki dvorani Gospodarskega razstavišča v Ljubljani so se srečali solisti iz osmih držav (Francije, Italije, Švice, Zahodne Nemčije, Belgije, Švedske, Paragvaya in Jugoslavije) in plesni orkester RTV Ljubljana pod vodstvom Bojana Adamiča pri skupnem koncertu. Organizirala ga je Jugoslovanska radiodifuzija, ki stalno sodeluje pri oddajah francoskega radia in televizije »Jazz aux Champs Elysées«.

»TRI ČETRTINE SONCA«

Naše podjetje Triglav film je začelo snemati 13. slovenski celovečerni igrani film z naslovom »Tri četrtine sonca«. Po scenariju slovaškega dramatika Leopolda Lahole in v režiji tržaškega režiserja Jožeta Babiča. Igralska ekipa je zelo številna, saj je v filmu 19 glavnih in 47 stranskih vlog. Med drugimi igrajo Bert Sotlar, Čedu Vnuč, Mira Sardoč, Pero Kvirgič, Stane Raztresen, Lojze Potokar, Tonči Vrdoljak, Stane Sever, Elvira Kraljeva, Rado Nakrst, Metka Ocvirk in drugi. Snemalni kraji so poleg ateljejev »Film servisa« v Ljubljani in Piranu še železniška proga pri Litiji, Novo mesto, Škofja Loka in Gorica. Za film je predvideno 50 snemalnih dni in upajo, da bo gotov do Pulskega festivala.

Zgodba filma govori o povratnikih iz nemških koncentracijskih taborišč in njihovi usodi na majhni češki območji železniški postaji, potem ko so bili uradni zavezniki transporti že zaključeni.

DIAFILMI ZA PROSLAVO
40-LETNICE KPJ

Zavod za šolski in poučni film je poleg filmov, ki jih je Republiška komisija za proslavo 40-letnice KPJ razdelila v osem programskih skupin, v lastni produkciji izdelal tudi več diafilmov, ki prikazujejo življenje osebnosti in dogodke v času NOB. Tako so že dokončali naslednje filme: »Hinko Smrekar — umetnik, borec«, »Partizanske bolnice v NOB«, »Partizanske tehnične v NOB«, »Barvni dialim« »Sovražnik je vdrl v našo deželo« in ozvočne barvne diafilme »Liščiki«, »Zalostna povest o mulcu«, »Deklica z junaškim srcem« v dveh delih. Dokončujejo še diafilme »Razvoj slovenske partizanske vojske«, »Teror okupatorja«, »Koroška v borbi« ter ozvočne barvne diafilme »Dražgoška bitka«, »Povest o pametnji in trmasti mulci«, »Izpolnjeva beseda« in »Partizan Jaka in medved«.

Iz pisanih prizorčkov mladih tržaških gostov: »Dva kuharčka« (Vanček Verč in Danica Colja, na harmoniko spremlja Alenka Colja)

V JUBILEJNEM LETU ZKJ SE ENA POMEMBNA OBLETNICA

Praznik varuhov dragocenih sadov revolucije

Pred petnajstimi leti — 13. maja 1944 — je maršal Tito podpisal odlok o ustanovitvi Oddelka za zaščito naroda — Revolucionarne sile je v boju za svobodo in ljudsko oblast vseskozi spremljala in varovala varnostno obveščevalna služba

Pred nami je v jubilejnim letu ZKJ, v letu velikih obletnic, še ena taka: prihodnjost sredo poteče petnajst let, odkar tudi uradno obstaja naša varnostna služba, ustanovljena 13. maja 1944 s posebnim dekretom Vrhovnega komandanta oboroženih sil nove Jugoslavije kot Oddelka za zaščito naroda ali na kratko OZNA.

Začetki naše varnostne službe segajo v čas med obema vojnama, ko so borci za pravice delavskega razreda za varovanje svoje osebnosti svobode in nemoteno izvajanje svojih nalog, postavljanih od svojega revolucionarnega komunističnega vodstva, formirali posebne udarne skupine ali zaupali tudi posameznikom odgovorne naloge varnostne in obveščevalne službe. To so bile hkrati najbolj odgovorne in tudi najbolj nevarne naloge, ki so jih zmogli le najbolj predani, drzni in hladnokrvni ljudje, vedno pripravljeni preliti kri za stvar delavskega razreda.

Ze v tistem času je prenekateri provokator in izdajalec — konfident osovražene protiljudskega režima — prenekateri režimovec, policaj in žandar, trepetal pred povsod pričujočo maščevalno roko te službe, ki jo je vedno bolj izpopolnjeval in nosil s seboj naraščajoči val revolucionarnih sil jugoslovanskega delavskega razreda. Bila je nepogrešljiv del in eden izmed temeljnih stebrov zoreče revolucije in oboroženega upora proti vse hujšemu nasilju.

De pa je bila res močna opora vstaji, se je pokazalo ob naglem razsulu gnile Karadžorževićeve kraljevine. Čez noč so državo zbrislali z zemljevidov, ostalo je jugoslovansko delovno ljudstvo, ki mu je stopila na čelo njegova KPJ. Prav varnostna in obveščevalna služba je bila pri povezovanju splošnih naporov za organizacijo oboroženega upora proti okupatorjem mogočna vez. Zbirala je orožje in vse mogoče podatke, varovala voditelje upora pri njihovem delu, kaznovala izdajalce tudi sredi najbolj zavarovanih okupatorskih središč in stala ob strani pri rojstvu prvih organov ljudske oblasti, varovala njihov razvoj, botrovala prvim partizanskim enotam in njihovim vojaškim uspehom, pomagala graditi državnost nastajajoče nove Jugoslavije.

Naloge varnostne in obveščevalne službe so se z razvojem revolucije vedno bolj večale in dobile širši značaj. Tudi iz tujine so delovali najhujši izdajalci in sovražniki naše svobode, sovražniki novega družbenega reda, ki je nastajal v Titovi Jugoslaviji. Toda mogočena sila v boju skovanega bratstva in enotnosti naših narodov je odpihnila okupatorje iz naše domovine in ustvarila močan branik, ob katerem so se razbili vsi poskusi združene domače in tuje reakcije, da bi ponovno ustoličili osovražene

O »ŠTAFETI MLADOSTI«

S svečano okrašenega Titovega trga v Postojni je postojnska mladina odnesla 24. aprila na pot lokalno Štafeto mladosti s pozdravi in čestitkami prebivalstva postojnske občine tov. Titu za njegov 67. rojstni dan. Občinska štafeta je krenila iz Postojne skozi Hruševje in Senožče v Divačo, kjer se je priključila republiški štafeti, ki je nadaljevala pot proti Kopru.

Vzdolž celotne poti, posebno pa v Postojni, kjer se je zbralo ob tej priložnosti nad tisoč prebivalcev, in v Hruševju ter Senožčah, so prebivalci nosile štafetne palice tople pozdravljal, palico s čestitkami pa je v Postojni sprejela in v Divači oddala članica postojnskega Partizana Sonja Goliljeva.

M. A.

»SLOVENSKI JADRAN«

v vsako hišo
Slovenskega Primorja!

kronanega dvoglavnega orla — požgali so ga plameni bratske ljubezni delovnih ljudi nove Jugoslavije.

S končano vojno je bilo v zgodovini OZNE odprto novo poglavje. Bilo je treba poiskati in odkriti ter uničiti še zadnje ostanke protiljudskih sil, ki so se prikriale in skušale škodovati novi državi in ureditvi, novemu družbenemu redu in ljudski oblasti. Treba je bilo ljubosumno zavarovati že dosežene pridobitve NOB in ljudske revolucije pred notranjimi in zunanji sovražniki — kdo bi mogel naštetati in pregledati vse ogromno delo, ki so ga v tistih težavnih dneh opravili pripadniki varnostne službe! Njen pomen se je z urejevanjem razmer vedno bolj osredotočal na varovanje reda in varnosti v naši domovini, na varovanje osebnih svoboščin in pravic naše družbe kot celote in vsakega njenega člana posamično.

Da je lahko ta naša služba imela takšen uspeh pri svojem delu, je seveda treba pripisati predvsem dejstvu, da so z njo roko v roki ves čas sodelovali vsi naši ljudje, vsi državljani, ki so želeli zmago socialistične revolucije. Do najmanjših pionirjev so bili zlasti med vojno, med oboroženim uporom, vključeni domači vsi Jugoslavlani v obveščevalni sistem osvobodilnega gibanja. Zato je uspelo med vojno in po njej pravočasno odkriti in onesposobiti vse poskuse zadušitve naše revolucije. Propadel je vsak poskus škodovanja naši novi družbi, naši skupnosti delovnih ljudi, ki je pod okriljem in varstvom svoje varnostne službe gradila novo življenje na razvalinah starega sveta. Skupaj z JLA, ki ji je prav tako med vojno pomagalo utirati pot do svetlih zmag, je bila po končani vojni varnostna služba močan čimbenik v obnovi in graditvi porušene in zaostale domovine.

To obnovo in graditev so skušali domači in tuji sovražniki na vse načine ovirati, zato je morala varnostna služba posvetiti prav temu področju največjo pozornost. Razkrinkala je premnoge škodljivce, ki je za svojo subverzivno dejavnost prejel zaslužen kaznen pred ljudskim sodiščem. Polovila je še zadnje ostanke čet-

niške in ustaške organizacije, odkrila in zgrabila še tako zakrite agente tujih obveščevalnih služb. Storila je in še vedno dela neprecenljive usluge naši socialistični skupnosti — po načelu: »Iz ljudstva za ljudstvo!«

Zaradi izrednega pomena varnostne obveščevalne službe je naša ljudstvo zaupalo delo v njej le najbolj predanim pogumnim, poštenim ljudem. Treba je bilo velikih preizkušenj za vstop v to službo v času ilegalnega dela in med vojno, treba je še danes

veliko znanja in drugih odlik za zaposlitev v Ljudski milici ali Upravi državne varnosti, v organih javne varnosti na sploh. Treba je iti v korak s časom, z razvojem tehnike in drugimi pridobitvami po čisto strokovni liniji, medtem ko je treba po drugi strani dobro poznati zakone družbenega razvoja in iti z njim v korak. V korak z razvojem socialistične demokracije, kot kaže program naše Zveze komunistov.

Zato tudi globoka demokratičnost odlikuje delo naše varnostne

OB PETNAJSTI OBLETNICI VARNOSTNE SLUŽBE SPOMIN NA AKCIJO NJENIH PRIPADNIKOV

Zanje res ni bilo zaprek

Vojna je šla proti koncu. Pravijo, da žival najbolj brca in je najbolj nevarna takrat ko poginja. Bo kar držalo, saj je bila tudi fašistična zver zelo popadljiva in še bolj nevarna prav tiste čase, ko je nadležno prihajal neizbežen poraz in — konec. Zlasti pri nas na Primorskem je prav tisti čas padlo še veliko bork in borec za svobodo, še veliko naselij je bilo požganih in porušanih in še zadnji hip je smrt močno gospodarila po naših krajih.

Smrt so prinašali tiste dni predvsem domači izdajalci, domači jugoslovanski kvistlingi, ki so se zbrali pod gusarsko zastavo: črnim praprom z belo mrtvaško glavo in podkrižanimi kostmi. Peklenska sodrga na poti v večno izgnanstvo je v strahu za svoje življenje sejala okoli sebe smrt in trpljenje. Preprečiti njen umik iz Jugoslavije in združitve s pristaši kraljevine na Zahodu je bila težavna naloga, ki jo je naše politično in vojaško vodstvo v tistih dneh poverilo posebej varnostni in obveščevalni službi. Njene grupe so nenehno vzmirjale cele kolone in skupine premikajočih se četnikov. Dnevno so zajemali posamezne izdajalce in manjše grupe ter jih kot ujetnike pošiljali v zaledje ali jih v bojih likvidirali.

Od Reke preko Ilirske Bistrice do Postojne se je vlekla veriga četniških in ljutičevskih kolon, pomešanih z umikajočimi se Nemci. Stab tako imenovanega »Dobrovoljskega korpusa« je bil v Postojni, njegov politični del, s samim Ljutičem na čelu, pa tudi v Ilirski Bistrici. Dober me-

sec in več prav pred koncem vojne so šarili Nemci in njihovi domači pomagači na tem področju in povzročili veliko nesreč, prelili veliko krvi in še več solza domačega prebivalstva, ki je kot en sam človek pomagalo svojim brcem.

Prišla so obvestila, da se nameravajo četniki umakniti proti Trstu in Gorici z namenom, da se prebijajo do Američanov in Angležev, ker so se bali pasti v roke Titove vojske. Tako in tako obteženi z zločini proti svojemu ljudstvu so se še bolj kopali v krvi in nato menili najti zatočišče na Zahodu, kjer je bil njihov kralj, za katerega so si pustili rasti brade in lase. Toda delali so račun brez krčmarja.

Po vseh Brkinih so poznali domačini svoje hrabre borce, ki so pripadali tako imenovanim »Sabotažnim grupam«. Oznovcem ali Vedevejcem in kakor so jim še dejali — njim, pripadnikom oddelkov varnostne in obveščevalne službe. Nobene naloge se niso ustrašili, nobeni akcij izmaknili. Tudi v tem primeru so se koj znašli. Vedeli so, da je treba sovražnika zadeti v glavo, potrgati mu živce, onesposobiti štabe in vodilne častnike.

Vendar pa se je prva akcija ponesrečila. Poln kovček znanega eksploziva — plastika 808 — je obveščevalka sicer vtihotapila v sobo sredi štaba »Dobrovoljskega korpusa« v Postojni, toda radoveden oficir je hotel ukrasti detonator v obliki svinčnika. Izdril ga je iz mase v kovčku, da mu je eksplodiral v roki in mu jo raznesel, vendar pa zaželenega učinka ni bilo

službe, ki je del našega demokratičnega sistema, njegov organ našega ljudstva in ne nad njim, kot je to primer nekaterih zbirokratiziranih in militariziranih varnostnih služb na Vzhodu, kjer sta si hudo v laseh že tako pomankljiva teorija in prikrivana praksa nasilja.

Predalec bi nas odvedel in veliko preraven bi bil skopo odmerjeni prostor v našem listu, če bi hoteli samo naštet le del čudovitih in skoraj neverjetnih podvigov, ki so jih pripadniki VOS in pozneje OZNE, VDV in KNOJ izvedli samo pri nas na Primorskem in v Istri. Omejili se bomo le na zgodbo ali dve, da na kratko obudimo spomin na slavne dni velikega boja, v katerem so prav pripadniki varnostne in obveščevalne službe imeli tako znaten delež, saj so v njem mnogi žrtvovali svoje zdravje in neštivilni tudi svoja mlada življenja.

— nasprotno so bili posvarjeni in zato toliko bolj previdni. Treba je bilo najti drugi način.

Ta se je kmalu ponudil, ko je obveščevalna izvedela, da bo brigada četnikov zapustila Postojno in šla čez Pivko do Ribnice, nato pa po Vremski dolini mimo Divače v Trst.

Bliskova skupnica — z njim vred komaj pet borec — je četniški svojati pripravila kaj neprijetno in nemilo presenečenje pod stenami na cesti od Ribnice proti Vremu. S poprej v neki akciji zaplenjenimi štirindvajsetimi težkimi minami za metalec 81 in štiridesetimi kilogrami plastika 808 so zamlinili prav pod Suhorjem okrog 140 metrov ceste. Vse postavljene mine so med seboj zvezali s hipno delujočo žigalno vrvico, to podaljšali čez reko Reko (Timav) v hrib, kjer so si komaj kakih dvesto metrov proč napravili zasloni zaklonišče za skalami. Bil so vsi nestrpni in tudi v dvomu, če bo vsa naprava delovala, ker niso imeli prave električnega detonatorja, marveč so ga spretno napravili kar iz baterijske žarnice.

Komaj so dobro potegnili žlico v hrib, že se je privlila kot čreda ovac dolga kolona bradatih in dolgolasih Petrovih vojščakov. Izdajalska svojati se je počutila popolnoma varno. Nagnetena in v gruči je zašla na zaminirano področje, kjer je v zraku že prhutala smrt. Drzni diverzanti so počakali za skalami, da so prvi četniki prišli čez zaminirani del ceste — nato pa...

Ogromna eksplozija je pretresla vso okolico. Po stot težke skale so frčale po zraku kot da so peščena zrna v viharju. K sreči se je končalo brez poškodb za naše minerce, ki so bili veliko preblizu eksploziji, zato pa so izdajalci v izdatnem številu kar po bližnjici zapustili ta svet. Bili so srečnejši od mnogih svojih sobradarcev, ki so ranjeni in raztrgani še dolge dni umirali in umrli v Pivki in Ilirski Bistrici, kamor so jih po diverziji prepeljali.

To je bil hud udarec za četnike in velika klofuta njihovim gospodarjem Nemcem. Vsi so se hoteli maščevati. Preiskovali in vohali so po brkinskih vaseh, dokler niso čez tri dni res zasledili premalo zakonspiriranega bunkerja in v njem tri minerce. Vsi Brkini se še danes spominjajo herojskega odpora, ki so ga ti trije tovariši nudili četi podivjanih četniških izdajalcev. Ves dan je trajala bitka, dokler ni borec v bunkerju pošla municija, bombe in eksploziv, ki je poprej uničil veliko število bradavcev. Končno je osramočenim izdajalcem le uspelo poriniti bombo plastika v bunker in omamiti dva borec, da so ju ujeli, zvezali in odpeljali v Pivko, kjer sta bila zaprta 28 dni. Kaj sta tam pretrpela, koliko mučenja in tegob sta tamkaj prestala in kako sta pozneje ušla že skoraj gotovi smrti iz tistega groba v Primcevi kleti — to pa je poglavje zase, ki le potrjuje in kaže, kako vztrajni, neupogljivi, pogumni in iznajdljivi so bili borci iz vrst varnostne in obveščevalne službe. Za take in podobne podvige so mnogi prejeli najvišje priznanje — Red narodnega heroja. In prav je tako. Nehvaležen bi bil tisti narod, ki ne bi častil svojih junakov. Njihovi svetli liki naj bodo naši mladini napotilo in večer nauk, kako je treba ljubiti svoje ljudstvo in domovino.

RASTKO BRADASKJA

TRNOVA POT EMIGRANTA V BOJU ZA ŽIVLJENJE NA TUJIH TLEH

In vendar je doma najlepše...

Treba je poskusiti, kako kruta mačeha je tujina našim ljudem, ki so tamkaj menili najti svojo življenjsko srečo, zanjejo pa le obup in razočaranje

Srečal sem ga kmalu potem, ko je zapustil »objubljenno deželo« in se vrnil v domovino. Še vedno ni mogel prav verjeti, da je vse to res, da je zopet med svojimi, ki jih je bil pred letom zapustil v veri, da si bo onkraj naših meja na hitro in brez večjega truda ustvaril moderno, lepo in brezskrbno življenje. Kako bridko se je zmotil, je spoznal pozneje, ko ga je trda resničnost še vsega polnega upanja in sanj o tem namišljenem, lepem življenju, zaradi katerega je zapustil dom, neusmiljeno postavila prav v sredino realnega dogajanja v begunskem taborišču San Sabba.

Kakšna so bila torej njegova prizadevanja, da bi dosegel svoj cilj? Prvi in glavni cilj vsakega begunca je vprašanje emigracije v prekomorske dežele. A preden doseže to, moraš prestopiti marsikaj bolečega, ponižujočega, predvsem pa se moraš sprizniti z dejstvom, da za tulce, za komisijo, ki odbira ceneno delovno silo za svoje delodajalce, nisi človek, pač pa le številka. Vsak, ki misli, da bo že po nekaj dneh plul Ameriki — svoj »veliki sreči« — naproti, se grenko zmoti. Postoji! Najprej moraš dobiti politični azil, ki mu bo trujejo najtemnejše sile iz vrhov naše emigracije vseh barv, od četnikov, ustašev, do klera itd. Ko te torej ti ljudje po daljšem preizkušanju priznajo za resničnega sovražnika socialistične domovine, dobiš politični azil, kar se posreči le nekaterim — s tem pa je storjen šele prvi korak. Zdalj lahko torej pričakuješ, da boš nekega dne po daljšem ali krajšem čakanju in upanju stopil pred komisijo.

Kakšne so zahteve teh komisij? Zelo važno je zanje, da nisi preveč inteligenten, raje celo nepismen, na-

iven in nezainteresiran za vse drugo okrog sebe, razen za delo in hrano. Takega radi sprejmejo, ker vedo, da bo delal ko živina povsod, kamorkoli ga bodo poslali, in da bodo od njega imeli korist.

To pa seveda še ni dovolj. Predvsem moraš biti popolnoma zdrav, močan ko slon, da boš vzdržal delo v najbolj neugodnih in zdravju škodljivih pogojih. Kapitalist potrebuje le zdravo in močno delovno silo! Nemčija zaposli vsako leto nekaj le popolnoma zdravih emigrantov za svoje najtežje in najbolj nevarne rudnike. Tri četrtine teh ljudi se po nekaj mesecih vrne v taborišče. Le malokdo je ostal zdrav; vračajo se z lomljenimi rok in nog, nekaj pa jih je pustilo tam tudi svoja življenja, saj kapitalistu ni do tega, da bi delavce v rovi dovolj zaščitil. Glavno je, da iz danes še zdravega in krepkega človeka iztisne čimveč, kaj bo z onemoglim ali morda pohabljenim, mu ni mar.

Tudi Avstralija sprejema nekaj posebej zdravih delavcev za sečno sladkornega trsa. Če najdejo na tvojem zdravju le najmanjšo napako, si obsojen na počasno propadanje po raznih taboriščih. Delovni pogoji teh revežev v Avstraliji so nevezdrni. Mnogi pišejo, da je življenje tam nemogoče, čeprav je zaslužen dokajšen. A kaj pomeni vse to, če ti življenje gine po avstralskih močvirjih — nazaj pa ni poti. ZDA, ta največji ideal beguncev, delovne sile sploh ne sprejemajo, prav tako ne Kanada.

Kaj sedaj? To vprašanje si neprestano ponavlja begunci, ko strli, apatični in brez perspektiv tavajo po taboriščih in iščejo izhoda. Mnogo jih je, ki tako životarijo tudi po 10 let — komisi-

je za emigracijo so jih odklonile, pretekla jim je tudi petletna doba, v kateri jim je zagotovljena pomoč emigrantske organizacije, ki jim plača pot v prekomorske države. Zaradi slabih razmer v taboriščih, zaradi čestih epidemij, so mnogi izgubili zdravje in zdaj ne morejo emigrirati. Nekateri od teh beže v Francijo, a se razočarani spet vračajo. Nekaj teh se pozneje odloči za povratek v domovino, ostale pa premeščajo v taborišča v notranjost Italije, kjer obse-

čisto posebno usodo doživljajo v taboriščih mlada dekleta. Rada ali nerada si morajo najtežje s svojimi telesnimi zagotoviti negotovo pot v emigracijo, ali vsaj nekaj »predpravic« v taborišču. Te »predprave« so v tem, da se lahko svobodneje podajajo na svoja nočna pohajkovanja in se pozno vračajo, kajti za ostale navadne begunce veljajo v taboriščih ostri predpisi, ki se jim ne moreš in ne smeš izmuzniti.

Če pa so dekleta res lepa, lahko računajo na to, da bodo izbrana v posebne namene. Izvozili jih bodo kot belo blago preko morja, kjer bodo v javnih hišah v zabavo petičnim interesentom in sestradanim volakom vseh narodnosti in ras prodajale svoje telo.

Ko mi je vse to pripovedoval, sem čutil, kako srečen je. Ker je naposled vendar zbral toliko poguma in se vrnil.

Se veliko je takih, ki bi se radi vrnili, a se ne morejo odločiti. Kesajo se, da so sploh zapustili domovino. Na razpotju stoje in ne vedo kam. Brez domovine so, brez pravic, propaganda o opevanem rožnatem življenju je le še fantazija... M. M.

NOV USPEH ZDRAVSTVENE SLUŽBE V SEŽANI

Dispanzer za žene in otroke

Pretekli teden, v sredo 29. aprila, je slavil delovni kolektiv Zdravstvenega doma v Sežani nov uspeh svojega požrtvovalnega prizadevanja. V navzočnosti predstavnikov ljudske oblasti in množičnih organizacij iz Sežane ter predstavnikov Zdravstvenega doma in zdravstvenih delavcev iz Kopra so odprli novo enoto v sežanskem Zdravstvenem domu, in sicer dispanzer za žene in otroke. Upravnik doma dr. Boris Cergolj je v svojem kratkem nagovoru pojasnil pomen tega dispanzerja za prebivalce sežanske občine.

Zahvalil se je za pomoč in za razumevanje Okrajnemu zavodu za socialno zavarovanje v Kopru, Občinskemu ljudskemu odboru Sežana, gradbenemu podjetju Kraški zidar in vsem, ki so pripomogli, da so lahko prostore nekdanje splošne ambulante adaptirali in preuredili v dispanzer. Za dr. Cergoljem je spregovoril predsednik ObLO tovariš Janko Valentinič. Poudaril je, da je novi dispanzer predvsem zasluga neumornega dela in prizadevanja dr. Marije Jerasove, seveda ob pomoči vsega kolektiva Zdravstvenega doma.

Do zdaj so vsi problematiko s področja zaštite žene in otroka reševali v Sežani le s posvetovalnico, enkrat tedensko v prostorih splošne ambulante. Seveda so tako lahko reševali le najnujnejše probleme in imeli le nepopolno evidenco nad ženami, otroki, šolsko in vajensko mladino. Področje, ki ga zajema sežanski zdravstveni dom, pa je dokaj obširno: 1300 predšolskih otrok, 1400 šolskih otrok in preko 3000 žena v fertileni dobi. Vse to je zahtevalo široko preventivno zdravstveno službo, ki je ne more izvrševati posvetovalnica s honorarni nameščenim osebjem, ampak le dispanzer z lastnimi prostori in stalnim osebjem, predvsem pa z vsakodnevno ordinacijo.

Največji problem za realizacijo načrtov za dispanzer so bila finančna sredstva. Ta problem je rešil zdravstveni dom deloma z investicijo lastnih sredstev, Okr. zavod za socialno zavarovanje jim je dodelil nekaj sredstev iz sklada za preventivno varstvo, v najbolj kritičnem trenutku, v končni fazi dela, pa je ObLO Sežana prevzel vloga investitorja in gradnjo tudi finančno podprl.

V novo adaptiranih prostorih je v pritličju otroški dispanzer, ki bo posloval dnevno za dojenčke, predšolske in šolske otroke ter vajensko mladino. V prvem nadstropju je dispanzer za žene, ki bo posloval prav tako vsak dan in bo zajel vso predporodno in poporodno zaščito matere, preventivno in delno tudi ginekološke primere. S pomočjo nekaterih sežanskih podjetij in Sveta za zdravstvo je nabavil Zdravstveni dom poseben aparat, tako imenovani kolposkop, s katerim bodo sistematično preiskovali vse žene v fertileni dobi vsaj enkrat letno in tako uspešni vsaj nekaj primerov raka odkriti v samem začetku in s tem preprečiti napredovanje bolezni. Dispanzer, tako za žene kot za otroke, je sodobno in zelo okusno opremljen, ima pa še ne-

katere sodobne medicinske priprave, ki bodo pomagale odkriti oziroma zdraviti razna obolenja. S tem bodo odpadla tudi številna in težavna potovanja pacientk v ginekološke ambulante. Dispanzer se bo načrtno ukvarjal še s kontracepcijo, spolno vzgojo, predporodno in poporodno telovadbo itd. Posebnost tega dispanzerja je še demonstracijska kuhinja, v kateri bodo enkrat tedensko poučevali matere o pripravi hrane za dojenčka. Dnevno pa bo poslovala ta kuhinja kot mlečna kuhinja in bo nudila tople malice obiskovalcem dispanzerja.

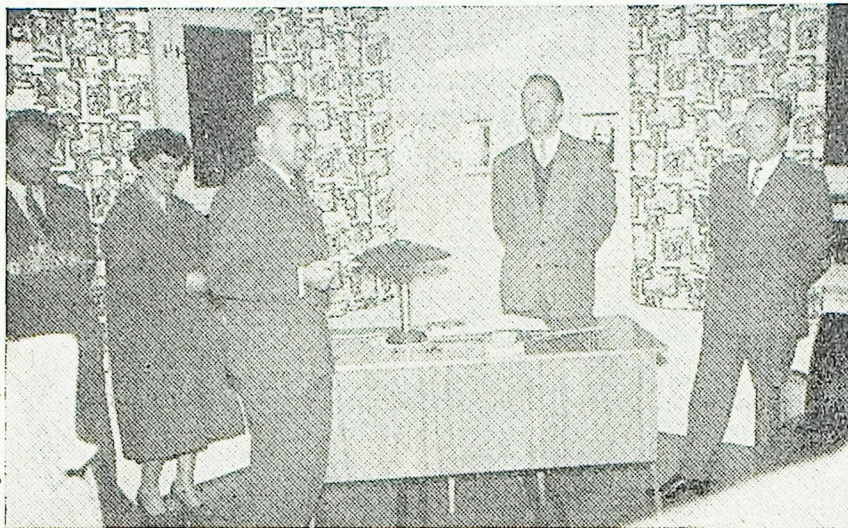
Novi dispanzer bo prav gotovo veliko pomenil številnim materam in otrokom in bodočnost bo brez dvoma pokazala uspehe, ki jih zdravstveno osebje za svoje požrtvovalno delo tudi zasluži.

Teden Rdečega križa 1959

Ce analiziramo tedne Rdečega križa v zadnjih nekaj letih pri nas, lahko mirno trdimo: organizaciji RK je uspelo, da je dala tem, navadno le propagandnim akcijam določeno vsebino, ko je v njihov program postavila nekaj važnejših nalog iz svoje široke dejavnosti. Prioriteta pri izbiri nalog izvira lahko iz interesa organizacije, bodisi da gre za nove naloge ali pa je treba nekatere dejavnosti poživiti, bodisi da jo narekuje pereča splošna zdravstvena socialna problematika (kot n. pr. v letošnjem letu pomoč RK pri naporih za večji odziv na razna cepljenja).

Letošnji teden RK je po idejni zamisli in po programu posebno bogat. Zato ga skorajda lahko smatramo za nekakšen test ali preizkušnjo iznajdljivosti, razgibanosti in sposobnosti naših organizacij. S propagandnega vidika je pomembno predvsem dejstvo, da Teden RK sovpada s stoletnico nastanka ideje, ki pomeni zasnovano organizacije Rdečega križa. To obletnico bodo svečano praznovale vse nacionalne organizacije RK v svetu. Tu se nam nudi posebna priložnost, da široko javnost opozorimo na organizacijo RK, na njeno skrb za težko preizkušana in pomoči potrebnega človeka, na njen doprinos k napredku naše socialistične dežele in k prizadevanjem za svetovni mir.

Teden RK sovpada tudi s praznjo 40. obletnice KP. V tej prazni organizacija Rdečega križa ne bo sodelovala s posebnim programom, pač pa bo skušala svoje dejavnosti še bolj razviti in jih poglobiti s povečano aktivizacijo svojega članstva, pri čemer naj bi se s posebnim poudarkom prikazal doprinos, ki ga organizacija RK s prostovoljnim delom svojega članstva prispeva za napredek naše države. Ob tej priliki je treba prikazati ogromno delo, ki ga naše članstvo prostovoljno opravlja pri vsebinskih, upravnih in materialnih odgovornostih in nalogah organizacije. Če vzamemo n. pr. samo, bla-

Med drugimi je pri otvoritvi sežanskega Dispanzerja za žene in otroke govoril tudi koprski ginekolog dr. Marko Kolenc. Poudaril je, da je dosedanja oblika posvetovalnice postala že pretesna za krajevne potrebe in pojme sodobne preventivne medicine. To je peti dispanzer za žene v našem okraju. Na desni strani slike sta upravnik ZD v Sežani dr. Boris Cergolj in predsednik ObLO Janko Valentinič.

Nakratko

ALI VESTE, da je na idejo Rdečega križa prišel Henri Dunant ravno pred sto leti, ko je bil pričal žalostnega prizora in je videl, da ranjenci iz bitke na Solferinu, ki je bila 24. junija 1859, umirajo brez kakršne koli pomoči. Od 300.000 avstrijskih, francoskih in italijanskih vojakov, ki so se udeležili te krvave bitke, je bil vsak osmi ubit ali pa je nekoliko pozneje umrl za dobljenimi ranami.

ALI VESTE, da so idejo Rdečega križa prvič dali na dnevni red nekakega sestanka dne 9. februarja 1863 — tistega dne, ko je bil sestanek ženevskega društva za javno pomoč. Ta točka dnevnega reda se je glasila: »O priključitvi oddelkov prostovoljnih bolničarjev vojskujočim se armadam.«

ALI VESTE, da je ideja Rdečega križa prva omogočila praktično uporabo mednarodnega prava in dobila svoj izraz v prvi mednarodni pogodbi, ki jo je spoštovalo vse človeštvo brez izjeme.

ALI VESTE, da se je Henri Dunant, ko je izdal knjigo »Spomini na Solferino«, nadejal, da bo pripravila posamezne države, »da v mirni dobi ustanovijo društva, ki bodo v vojnem času s pomočjo predanih in usposobljenih prostovoljcev negovala ranjence ne glede na njihovo narodnost«.

Marta Grom:

SENCA V SRCU

Zunaj sneži. Preko noči ga je nametlo skoro dvajset centimetrov. To vidim po mali vrtni ograjici, ki je vsa pod snegom. Vse poti so zasnežene. Nikjer človeške stopinje. Čudno! Še plug ni oral ceste. V predmestju pridemo vedno zadnji na vrsto. Nekje v bližini čivka vrabec. Čivka preplašeno. Gotovo ga zebe...

Gledam skozi okno. Gledam ples snežink in nehotem sem se spomnil... Tudi takrat je snežilo. Bil sem v zdravilišču na Golniku. Kot pacient z bacili tuberkuloze v pljučih, sem ležal v bolnišnici sobi številka 261.

Bacili, tuberkuloza, bolnišnica — vse to se mi sili precej strahotno. V rešnici mi ni bilo posebne sile. Kakšnih hudih bolečin nisem čutil. Ležal sem v snežno beli postelji in drugi so bili, ki so skrbeli za mojo tuberkulozo, ali bolje — za moje ozdravljenje. Pitali so me z različnimi zdravili, moja pljuča polnil z umetnim zrakom, mi nosili izdatno hrano, skrbeli za primeren razvedrilo... Skratka — odvzeli so mi sleherno skrb do samega sebe. Bil sem kot lep ptiček zaprt v stekleni kletki, odrezan od vseh tegob človeškega življenja in vrhu tega obdarjem s trdno vero v ozdravljenje!

Da! V svoje ozdravljenje nisem niti najmanj podvomil. V meni so znali vzbuditi zaupanje in vero. Bil sem miren. Celo veselo razpoložen, vse do tistega trenutka, ko...

Bila je nedelja. Ze od jutra sem živel v nestrpnem pričakovanju. Skrbno sem si uredil lase, oblekel sveže perilo. Ker je bila zima in ni bilo cvetja, mi je prinesla sestra nekaj smrekovih vejic. Zataknil sem jih v malo vazo na nočni omarici. (Bolani človek je vedno malce sentimentalni.) Potem sem si pripravil visoko vzglavje in tako pripravljen čakal.

Prišla je teta Johanca. In kakor sem se veselil prvega obiska, tako (če po pravici povem, jaz nevaležnež) sem ga bil hitro sit.

Teta Johanca je že pri vratih zajokala.

»Revček! Moj ubogi revček!« je rekla. Popadel me je bes. Najraje bi jo poslal »k vragu«.

»Le zakaj se ljudje kisajo, kadar pridejo k bolniku?« sem pomislil. Potem je sedla na skrajni rob postelje.

»Ti je dolgčas,« je spet pričela s tožečim glasom. »Si zelo slab?«

»Nazadnje bom v resnici slab in tudi na dolgčas se bom spomnil!« sem pomislil, a rekel nisem nobene.

Ko je odšla, sem se oddahnil. Ponudila mi je konce prstov. Pred vrati si je umila roke. Neprijetno me je spreletelo.

»Lahko bi se umila na dvorišču, ali pa vsaj na sosednjem hodniku...« sem zagodel sam zase.

Naslednjo nedeljo je snežilo kot za stavo. Bil je natanko tak dan kot danes. Bela pokrajina, gore zavite v meglo in s snežinkami preprečen zrak...

Čisto nepričakovano me je obiskala Vlasta. Moja zaročenka. Ko sem jo ugriznil v modrem plašču, z belo zajčko kožlico okoli vratu in pri žepih, s prav takim muflom, na katerem so se visele rosice stopljenih snežink in z lici zardelim od mraza — me je objela tolika sreča, da sem pozabil na svojo bolniško posteljo, na bacile, tuberkulozo, tetko Johanco, sploh na vse. Videl sem samo njo, svojo nevesto. V svoji vniemi sem prežrl njen plašni pogled. Sele njeni rahli pridržani koraki so me vzdramili. Razjezili so me. Zdelo se mi je, kot bi me hoteli z vso silo opomniti, da nisem ženin, pač pa bolnik, ki bo morda leto ali celo delj priklenjen na bolniško posteljo.

Podlašil sem razočaranje v sebi, ji ponudil stol. Tik svojega vzglavlja. Hotel sem, da bi jo držal za roko, da bi čutil njeno toplo dlan.

Sedla je na rob postelje, natanko tja kamor je preteklo nedeljo sedla teta Johanca.

Nekaj v meni se je združilo.

»Mnogo mislim nate!« je rekla.

Imel sem občutek, da je besede izrekla iz neke dolžnosti in v hipu me je spreletelo, da me je tudi obiskala zaradi te dolžnosti, zaradi usmiljenja.

»Proketo usmiljenje!« bi najraje zaklical, a še sem se zadržal. Sele po daljšem presledku sem ji odgovoril z vprašanjem:

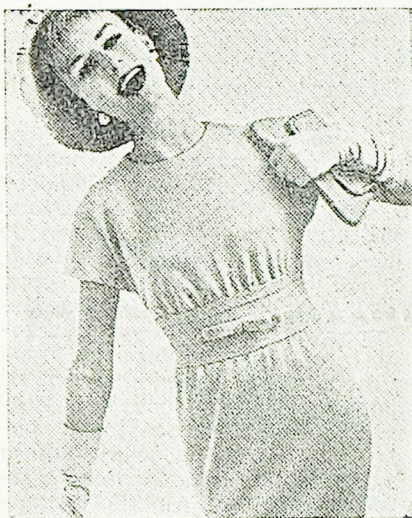
II. MEDNARODNI FESTIVAL MODE V BEOGRADU

Pokazali bodo več kot 350 modelov

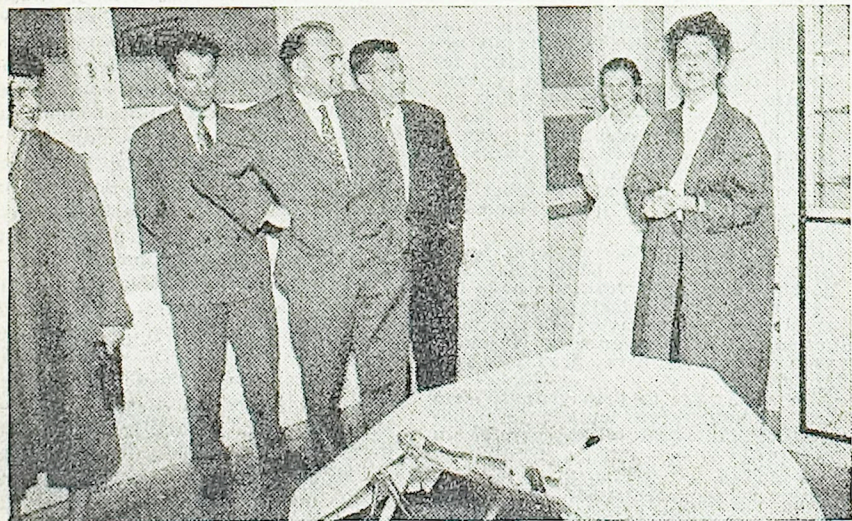
Od 30. aprila do 10. maja je v Beogradu II. mednarodni festival mode, katerega so se udeležili modni ustvarjalci iz Slovenije in Hrvaške, od tujih pa znane modne hiše iz Francije, Poljske, Sovjetske zveze, Italije in Madžarske. Vsi skupaj bodo prikazali okrog 350 modelov, med katerimi bo največ oblek za ulico in delo, pa tudi kostumov, večernih oblek in kompletov za kopanje in počitnice. Modne hiše so hotele prikazati s svojimi modeli vse svoje modne težnje in ne samo trenutne sezone modele. Naša tendenca pa je bila predvsem, da bi med tujimi modeli našla naša konfekcija primerna oblačila za široko potrošnjo.

Festival je bil letos v največji dvorani Beograjskega velesejma, kjer so uredili 100 m dolg oder za manekene, okrog tega pa okrog 4000 sedežev za gledalce. Revije so vsak dan dvakrat in z vsako tujo modno grupo nastopijo tudi znani izvajalci lahke glasbe iz tiste dežele.

V drugih prostorih Beograjskega velesejma pa so priredile razstave naša podjetja, ki spremljajo modo. Tako razstavljajo številne tovarne tekstila, kozmetičnih izdelkov, usnjene galanterije in podobnih izdelkov.

Med spomladanskimi modeli vidimo pogosto zelo kratka rokava in širok pas

Dr. Marija Jeras-Cergolj razkazuje gostom sodobno in lepo urejene prostore novega dispanzerja za žene in otroke

Na dobri poti za pogodbeno sodelovanje

Akcijski-gospodarski proizvodni plani kmetijskih zadrug s področja ilirsko bistriške občine dokazujejo, da kmetijske zadruge letos z vso pozornostjo skrbijo za povečanje kmetijske proizvodnje.

V proizvodnem sodelovanju bodo namreč kmetijske zadruge izboljševale travnike in zagotovile s koriščenjem najsodobnejših agrotehničnih mer v proizvodnem sodelovanju za okrog 30% večji pridelek bolj kakovostne krme, se pravi, da bo na 309 ha travnikov trikrat večji donos, če bodo proizvodno sodelovanje dosledno izvajali.

Že do 15. aprila letos je Kmetijska zadruga v Ilirski Bistrici realizirala 83% akcijskega plana proizvodnega sodelovanja, KZ Prem 32,5%, KZ Jelšane 25,2%, KZ Knežak 108,5%, KZ Bač 98,2% in če upoštevamo, da so kmetijske zadruge izpolnile te akcijske programe do 1. maja vsaj za nadaljnjih 17%, smo lahko veseli nad ugotovitvijo, da so

v ilirskobistriški občini temeljito začeli z uvajanjem smotnega kmetijskega gospodarjenja. Dosegle so porabili skoraj 561 tisoč kilogramov umetnih gnojil, pred-

vsem za izboljšanje travnikov in pašnikov, pričakovati pa je, da bo 542 kooperantov celo preseglo letošnji akcijski program proizvodnega sodelovanja. J. K.

PISMO UREDNIŠTVU

Zaščitimo ptice pevke

Ta poziv bi bil nepotreben v severnih deželah, kjer prebivalci Skandinavije spoštujejo ptico-pevko kot prijatelja, ki jih razveseljuje s svojim žvrgolenjem, istočasno pa zatira vsakovrstni mrčes. Zato tem pticam postavljajo v parkih krmilne utice in skoraj v vsakem napušču okna vidite ptičje hišice.

Zal pa je pri nas popolnoma druga podoba. Mnogi ljudje vidijo v ptici pevki slatno pečenko in vir dohodkov. Zato ji namesto hrane nastavljajo limance, polovijo mladiče že v gnezdih, ali pa jih streljajo. Niso redki primeri, ko na naših tržnicah ljudje — če jim tako sploh lahko rečemo — prodajajo polne koše ubitih ptic. Se bolj žalostno pa je dejstvo, da so med ubijalci ptic-pevk tudi mladinci, ki radi vzamejo na muho pri streljanju z zračno puško ptico-pevko.

Zgodi se, da prav tisti, ki pobijajo ptice tožijo nad škodo, ki jim jo delajo razne mušice na sadju, zelenjavi in, kar je za naše kraje ob morju najbolj pomembno, na oljkah. Ugotovljeno je, da lahko samo ena družina senic uniči letno 150 kg mrčesa. Znanstveno je tudi dokazano, da zmorejo ptice pevke uspešneje zatreti mrčes, kot ga zatremo z najrazličnejšimi umetnimi sredstvi. Samo za primer: nek kmetovalec v Avstriji je hotel zatreti mrčes v svojem sadovnjaku. Polovico sadovnjaka je poškopil s škropivi proti mrčesu, drugo polovico pa je opremil s ptičjimi hiščami, da bi vanje privabil ptice-pevke. Priletele so in temeljito so pozobale mrčes.

V naravi vlada ravnovesje. Čim izpade en sam člen v verigi življenja, se narava kruto maščuje. Uničevanje ptic ne škoduje samo kmetovalcu, škoduje tudi turizmu, ki je pomemben vir dohodkov naši deželi. Kako mnogo bolj privlačen je kraj, kjer razveseljuje turista ptičje petje in kjer ne vlada monotono le brneje motornih vozil.

Zamislimo se torej! Koristnost

ptic je tako velika za kmetijstvo in za nas same, da bi morali kar najbolj strogo kaznovati vse tiste, ki jih uničujejo in si z lovom nanje nabirajo skromne zaslužke. Še posebej pa naj vzgojitelji in družbene organizacije vplivajo na državljane, da bi opustili lov na ptice in jih podučili, kako veliko gospodarsko vrednost predstavlja gojitev tega skromnega zaveznika našega življenja.

Na tekmovalnem gostincu koprškega okraja v lepem pogrinjanju miz ob obnem zboru Okrajne gostinske zbornice v Portorožu pred dnevi so se najbolj izkazali gostinci hotela Central, katerih okusno pripravljeno mizo kaže gornja slika.

Dosedanji uspehi terjajo novo delo

Jamarska sekcija Društva za raziskovanje jam Slovenije v Idriji je bila ustanovljena šele lani julija in danes šteje 18 članov. Takoj po svoji ustanovitvi je začela z raziskovanji. Najprej so njeni člani raziskali bližnjo in daljno okolico Idrije, posebno Kanomeljsko dolino, kjer so pregledali nekaj turistično zanimivih jam. Nato so se lotili pregledovanja podzemlja na področju Cerk-

ljanskega ter pri tem dosegli enega izmed najbolj pomembnih delovnih uspehov: spustili so se v Ravensko jamo in do periodičnega izvira Zagonjalke. S svojim delom so nadaljevali na šentvitskogorski planoti ter raziskali so tudi teren na Vojskem, v Hote-

ljskega, kjer so našli kopico zanimivih kraških podzemskih objektov, sedaj pa so namenjeni proučiti še Cigansko in Golobjo jamo, bazen na Vojskem ter obiskati jamo »Pri poštarju« ter »Jamo pod studenčkom«.

Jure

Študentje bodo obiskali Brkine

Študentje koprškega okraja bodo letošnje jubilejno leto ZKJ proslavili s partizanskim maršem po Brkinih. Pohod bodo začeli v Kilavčah in ga zaključili v Vremah, se pravi, da bodo v štirih dneh prehodili vse Brkine ter obiskali najvažnejše vasi. Spotoma bodo pod vodstvom nekdanjih partizanskih borcev obnavljali spomine na boj brkinskega ljudstva za osvoboditev.

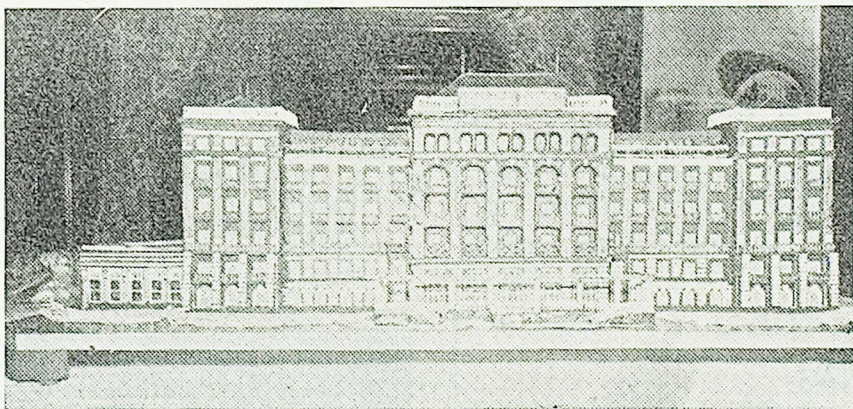
Iz Kilovč se bo torej 14. maja podala skupina približno 50 študentov, ki bo krenila skozi Prem in Celje v Prelože, kjer bodo priredili kulturno-umetniški večer. Naslednjega dne bodo ponovili svoj spored v Tatrah, v soboto pa bodo obiskali Gabrk, Rjavče, Huje in Pregarje. V Pregarjah bo osrednja kulturno-umetniška prireditev s sodelovanjem domačega prosvetnega društva in bo posvečena obletnici požiga brkinskih vasi. V zgodnjih jutranjih urah nedelje bodo študentje nadaljevali partizanski pohod iz Pregarj skozi Kozjane, Padež, Vatovlje, Misleče, Barko v Vrem, kjer bo zaključni miting, na katerem bo govoril predsednik okraja Albin Duje.

Želja študentov je, da bi se podrobno seznanili z življenjem in delom Brkinov, ki so prispevali velik delež za osvoboditev Kraša, da bi navezali kar najbolj tesne stike z vaščani vseh brkinskih vasi in jih s pesmijo ter domačo besedo razveselili ob tabornih ognjih. S študenti bodo obiskali Brkine tudi predstavniki političnih organizacij in občinskih ljudskih odborov iz Ilirske Bistrice, Hrpe in Sežane.

Torej na svidenje 14., 15., 16. in 17. maja v Brkinih! sm

NAPOVED VREMENA za čas od 8. do 16. maja

Nizki zračni pritisk nad večjim delom Evrope, a predvsem v naših krajih ni trajal dolgo zaradi vdora vlažnih tokov. Povzročil je, da je v prvih dneh maja deževalo in podobno deževje lahko pričakujemo tudi med 9. in 14. majem. V glavnem bo ta teden vreme spremenljivo, kar bo posledica depresije. Vse kaže, da bo 8. maja lepo in toplo vreme s temperaturo zraka okrog 25 stopinj Celzija.

Hotel Palace v Portorožu? Seveda, samo veliko pomanjššan, napravljen iz čokolade in peciva. Izdelali so ga slaščičarji tega hotela in razstavili na zadnji kulinarčni razstavi ob letošnjem obnem zboru Okrajne gostinske zbornice v Portorožu.

NACIONALIZACIJA najemnih zgradb in gradbenih zemljišč

Postopek za izvedbo nacionalizacije

V prejšnji številki »Slovenskega Jadrana« je bil na kratko obrazložen postopek za ugotavljanje nacionalizacije zgradb in delov zgradb in za odločanje o izvzetju od nacionalizacije. V okviru tega postopka ima, kot smo videli, stranka, ki z odločbo prvostopne občinske komisije za nacionalizacijo ni zadovoljna, možnost, da se v roku 15 dni pritoži na okrajno komisijo za nacionalizacijo. Tudi po zakonu o nacionalizaciji je torej pritožba redno pravno sredstvo, s katerim se v vsakem primeru doseže, da drugostopna okrajna komisija za nacionalizacijo določi zadevo ponovno obravnava in o njej ponovno odloči. Zoper to odločbo okrajne komisije pa ni več rednega pravnega sredstva in zoper njo tudi ni mogoč upravni spor.

Toda, da bi se v kar največji meri zagotovila zakonitost in pravilnost odločb komisij za nacionalizacijo, predvideva Uredba o postopku za izvedbo nacionalizacije najemnih zgradb in gradbenih zemljišč še posebno očno zakonitosti in pravilnosti teh odločb, kot nekakšno izredno pravno sredstvo. V tem smislu že navedena uredba določa, da lahko katera koli prizadeta oseba, ali stranka opozori predsednika republiške ali celo zvezne komisije za nacionalizacijo na to, da neka odločba zoper katero ni več možna pritožba, ni zakonita oz. pravilna. Seveda pa v takem primeru predsednik komisije, ki je prejel takšno opozorilo, ni dolžan, da v vsakem primeru predloži svoj komisiji to stvar v rešitev. To bo storil le, če se bo tudi sam prepričal v utemelje-

nost opozorila. V nasprotnem primeru pa bo vložnika opozorila obvestil, da ni podlage, da bi predložil stvar komisiji v rešitev.

Podobno pravico imajo tudi pristojni javni tožilci in pravobranilci, ki v primeru, da je neka odločba nezakonita oz. nepravilna, lahko od predsednika pristojne okrajne, republiške ali zvezne komisije za nacionalizacijo zahtevajo, da predloži komisiji, ki ji predseduje, zadevno stvar v rešitev. Predsednik komisije mora v tem primeru tej zahtevi ugoditi ne glede na to ali je sam prepričan o utemeljenosti zahteve ali ne.

Predsedniki okrajnih, republiških in zvezne komisije pa so upravičeni, da tudi sami, četudi ni ne opozorila strank ali prizadetih oseb, ne zahtev javnega tožilca ali pravobranilca, po lastnem preudarku predlože komisiji, kateri predsedujejo, v rešitev vsako stvar, ki jo je meritorno rešila katera koli komisija nižje stopnje s področja te komisije.

Seveda pa vse te pravice časovno niso neomejene. Uredba določa, da

je zgoraj omenjeno opozorilo ali zahtevo možno vložiti le v treh mesecih od dneva, ko je bila izdana odločba, s katero je stvar bila meritorno rešena in isti tromesečni rok velja tudi za predsednika komisije, da po lastnem preudarku predloži komisiji v rešitev stvar, ki je bila meritorno rešena.

Komisija za nacionalizacijo, ki prejme v reševanje takšno zadevo, presoja zakonitost in pravilnost odločbe komisije nižje stopnje. V kolikor pride do prepričanja, da ta odločba ni zakonita in pravilna, to odločbo s svojo odločbo ali odpravi ali pa spremeni. Zoper takšno odločbo okrajne ali republiške komisije se lahko stranka ali prizadeta oseba, ki je vložila opozorilo, kot tudi javni tožilec ali pravobranilec, ki je vložil zahtevo, v roku 15 dni pritožijo na republiško oz. zvezno komisijo za nacionalizacijo.

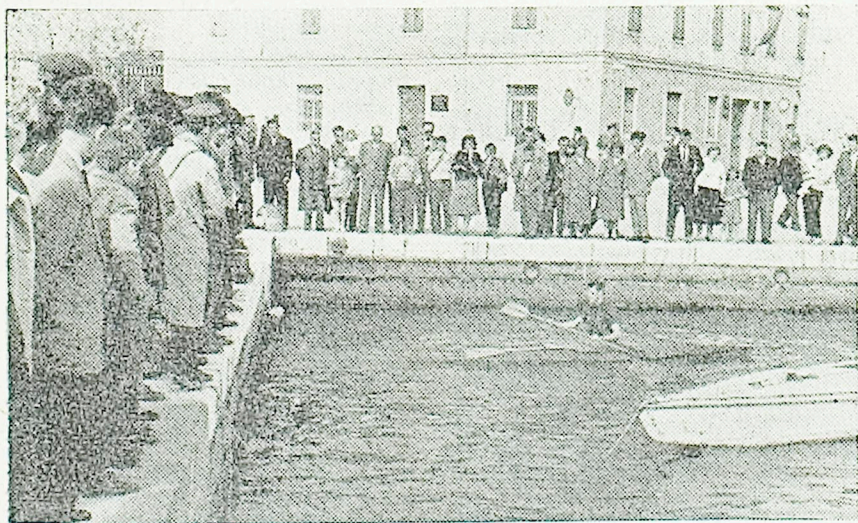
V primeru pa, da komisija spozna, da ni podlage za odpravo ali spremembo odločbe, ne izda sama nikakršne odločbe, pač pa predsednik komisije o tem obvesti vložnika opozorila oz. zahteve.

V tem in v prejšnjem sestavku je bilo govora o postopku za ugotovitev nacionalizacije zgradb in delov zgradb in o postopku za izvzetje zgradb in delov zgradb od nacionalizacije. Kakšen pa je postopek za ugotovitev nacionalizacije gradbenih zemljišč in za odmero odškodnine, pa bo govora v prihodnji številki »Slovenskega Jadrana«. Dr. S. Polić

Partizanski pohod postojnskih pionirjev

Pionirski odred osemletke v Postojni je imel preteklo soboto svoj prvi množični pohod pod Javornike, ki se ga je udeležilo nad tisoč učencev te šole. Otroci so v spremstvu svojih vzgojiteljev in številnih mladih oficirjev postojnske garnizije JLA med drugim obiskali tudi grobove padlih partizanov, kjer so priredili kratke

komemoracije, ob grobovih pa je govoril predsednik Obč. odbora ZB NOV Postojna Janez Kranjc. Na svojem prvem partizanskem pohodu, ki je bil posvečen 40-letnici ustanovitve KPJ in SKOJ, so imeli otroci postojnske osemletke tudi prvi zbor celotnega pionirskega odreda šole. M. A.

V soboto opoldne je vzbudil v koprskem pristanišču veliko zanimanje 23-letni Peter Gassman iz Stuttgarta. S kajakom dolgem 4,5 m in širokim 0,63 m namerava pripluti v enem letu v eno izmed indijskih pristanišč. Zanimivo je to, da mu Albanci niso dovolili pluti skozi njihove teritorialne vode in zato bo moral svoj kajak prepeljati z vlakom v Egejsko morje. Ta potnik ima s seboj samo 1000 mark, spotoma se bo preživljal z ribami, ki jih bo lovil, upa pa, da bo s tako ceneno potnino uspešno prevozil 18.000 km. Naša slika kaže odhod Petra Gassmana izpred koprškega pristanišča.

IZ ŠTUDIJSKE KNJIŽNICE KOPER

Seznam tekoče periodike

Bibliografija, knjižničarstvo:
Bibliografija Jugoslavije. Knjige,
brošure, muzikalije
Bibliografija Jugoslavije. Clanci.
Bibliotekar
Bilten bibliotekara BiH
Izdavačke novosti
Knjiga 59

Novi revije

NAŠA ŽENA, št. 4

Meta Sever: O poklincem izobraževanju, Erna Muser: Iz naše preteklosti, G. G.: Gospodar in politični pregled, M. K. Kata Pejnovič: S seje GO SZDL Slovenije, Iz organizacije, S. V.: Prebujena Afrika, Zene po svetu, Doc. dr. Carmen Dereani: Moj fantek je izgubil oko, S. Hunyadi: Dekle za pet pengov, J. Čopič: Na dežda Petrovič, Nove knjige, Filmi, Dr. Stone: Sreča v zakonu, Zaupni pomenki, L. Pirandello: Luč iz one hiše, Zanimivosti, Kozmetika, Iz dispanzerja za žene, Gospodinjstvo, Moda.

OTROK IN DRUŽINA, št. 4

Dr. Vlado Schmidt: Boj komunistov in vzgojno delo, Sistem vzgoje in izobraževanja, Milojko Vidmar: Družine pionirjev, Janez Kramar: Poskusimo na šolskem vrtu, Ančka Cerin: Kaj je pokazala anketa na območju stanovanske skupnosti Stadon, Ančka Cerin: Delo vzgojne posvetovalnice občine Ljubljana-Bežigrad, Nekaj zanimivosti iz Poljske, Franc Strmčnik: Kaznovanje otrok, Člmprej proč s šol! Jovita Podgornik: »Prijavljam temo vse o...«, Bogo Germovšek: Problemi mladih ljudi po odpustu iz vzgojnih domov, Kristinka Brenkova: Srečanje, Veliko pismo, Tone Pavček, Materi, Marija Brezovec: Kdo ga ima na vesti? Mnenje k problemu: »Kdo ga ima na vesti?« Film, Ljudmila Pernat: Se o filmu »Primer dr. Laurenta«, Odgovor na pismo tov. Ljudmile Pernatove, Pomenek s starši, Midva, Helena Puhar: Roditeljski dom — prvo torišče spolne vzgoje, Marija Hriberšek: Pretežno breme, Moda.

Komisija za sklepanje in odpovedi delovnih razmerij
trgovskega podjetja »HERMES« v Ilirski Bistrici

razpisuje

delovni mesti za:

**VODJO RAČUNSKEGA ODDELKA in
KNJIGOVDJO s primerno šolsko izobrazbo in prakso.**

Pismene ponudbe pošljite najpozneje do 15. maja 1959.

Za 40. obletnico ustanovitve KPJ

in za delavski praznik 1. MAJ

čestitata vsem delovnim kolektivom

KOLEKTIV TOVARNE »MEHANOTEHNIKA«

I Z O L A

TRGOVSKO PODJETJE »SOČA« KOPER

sprejme v službo s takojšnjim nastopom

3 TRGOVSKE POMOČNIKE-(CE)

Plača po tarifnem pravilniku ali dogovoru.

Pismene ponudbe z opisom dosedanje zaposlitve pošljite
upravi podjetja — Komisiji za sprejem in odpust delavcev.

Avtoturistično podjetje SLAVNIK — Koper obvešča javnost, da se bo
tudi v bodoče t. j. od 1. V. 1959 dalje na progah maloobmejnega prometa po-
služevalo naslednjih vozniških redov:

1. KOPER — TRIESTE, vozi vsak dan

Odhod iz Kopra	ob 6.00 uri,	prihod v Trst	ob 7.30 uri
Odhod iz Kopra	ob 7.00 uri,	prihod v Trst	ob 8.30 uri
Odhod iz Kopra	ob 15.00 uri,	prihod v Trst	ob 16.30 uri
Odhod iz Trsta	ob 12.00 uri,	prihod v Koper	ob 13.30 uri
Odhod iz Trsta	ob 13.00 uri,	prihod v Koper	ob 14.30 uri
Odhod iz Trsta	ob 19.00 uri,	prihod v Koper	ob 20.30 uri

2. SEZANA — TRIESTE, vozi ob nedeljah in ponedeljkih

Odhod iz Sežane	ob 8.00 uri,	prihod v Trst	ob 9.20 uri
Odhod iz Sežane	ob 14.30 uri,	prihod v Trst	ob 15.50 uri
Odhod iz Trsta	ob 9.30 uri,	prihod v Sežano	ob 10.50 uri
Odhod iz Trsta	ob 19.00 uri,	prihod v Sežano	ob 20.20 uri

3. HRPELJE — TRIESTE, vozi ob torkih

Odhod iz Hrpelj	ob 8.15 uri,	prihod v Trst	ob 9.25 uri
Odhod iz Hrpelj	ob 14.30 uri,	prihod v Trst	ob 15.40 uri
Odhod iz Trsta	ob 13.00 uri,	prihod v Hrpelje	ob 14.10 uri
Odhod iz Trsta	ob 19.00 uri,	prihod v Hrpelje	ob 20.10 uri

POTNIKI, poslužujte se ugodnih avtobusnih zvez proti Trstu

Knjiga i svet
Knjižnica
Knjižničar
Narodna knjižnica
Vestnik založbe LIPA
Vjesnik bibliotekara Hrvatske
Revije splošne vsebine in društve-
na glasila:

Front
Idrijski razgledi
Kulturni odmevi (Ajdoščina)
Naša žena
Naši razgledi
Nova pot
Obzornik
Panorama
Progres
Rodna gruda
Slovenski zbornik
Sodobna pota
Tovariš
Nakolektiv (Koper)
Organizacijski vestnik Cirilme-
todove družbe
VVestnik glavnega odb. RK Slo-
venije
Upokojenec

Mali oglasi

DVOKOLESA od 7.000 lir dalje,
CIKLOMOTORJI od 44.000 lir
dalje ter VESPE in MOTORJE,
nove ter rabljene, Vam nudi
trrdka MARCON, Trst, Ulica
Pietà 3 in NOVA TRGOVINA
na TRGU OSPEDALE 6.

POSILJA darilne pakete za Ju-
goslavijo.

KOPALNO PEČ, kompletno no-
vo, prodam za 30.000 din.
Učakar, Vivantijeva ulica, Pi-
ran.

TOPOLINO brezhiben kupim.
Ponudbe na naslov: Rigler,
Slovenska Bistrica, Ljubljana-
ska 25.

ZAMENJAM komfortno trisobno
stanovanje v novi stavbi v Ce-
lju za enako oziroma dvosobno
v Kopru ali Izoli. Informacije
v trgovini »Jadranka« pri sin-
dikalnem domu v Izoli.

KUPIM osebni avtomobil znam-
ke »Fiat« 500 ali 1100 ccm. Lah-
ko je tudi druge znamke. Hor-
vatič, Varaždin, Kačičeva 5/a.

ZAHVALA

Vsem, ki ste spremili k zadnjemu
počitku našega ljubljeneja

FRANCETA VALENČIČA

se iz vsega srca zahvaljujemo.
Posebno zahvalo izrekamo občin-
skemu odboru Zveze borcev,
SZDL, predstavnikom občinskega
odbora, pevcem »Svobode«, obe-
ma govornikoma, sosedom in va-
ščanom iz Hrpelj in Kozine. Da-
rovalcem vencev in cvetja ter
vsem, ki so z nami sočustvovali,
prisrčna zahvala.

Zalujoči: žena Marija, sin
Božo, hči Silva poročena Ho-
došek, zet Geza in ostalo
sorodstvo.

kje so ladje

P/L »BIHAČ« je 28. aprila odplu-
la iz Zelenike v Emden, ka-
mor prispe 11. maja.

P/L »DUBROVNIK« je 6. maja
priplula iz Ploč v Rotterdam,
kjer razklada tovor.

M/L »GORENJSKA« je 1. maja
priplula v Benghazi, kjer ma-
nipulira s tovorom.

P/L »GORICA« je 2. maja priplu-
la v Piran.

P/L »LJUBLJANA« je 7. maja od-
plula iz Splita.

M/L »MARTIN KRPA« je 30.
aprila odplula iz Bakra za
Aleksandrijo in Koseir.

P/L »NERETVA« je 27. aprila pri-
plula v Wismar, kjer naklada
tovor za Jugoslavijo, kamor
odpluje 9. maja.

P/L »POHORJE« je 1. maja pri-
plula iz Benetk v Piran, kjer
je v Remontni ladjedelnici
Splošne plovbe v popravilu.

P/L »ROG« je 24. aprila odplula
iz Norfolka v Jugoslavijo, ka-
mor bo prispela 18. maja.

P/L »ZELENGORA« je 4. maja
priplula v Houston (ZDA),
kjer razklada tovor.

OBALNA PLOVBA KOPER

M/j »LABOR« je 5. maja odplula
iz Izole v Rašo.

M/j »RAŠICA« je 5. maja od-
plula iz Ploč v Ulcinj.

M/j »SAVINJA« je 4. maja pri-
plula v Drač (Albanija), kjer
raztovarja.

M/j »STRUNJAN« je na popravi-
lu v ladjedelnici na Cresu.

M/j »DEVIN« je v Medulinu, kjer
natovarja blago za Umag.

M/L »SEŽANA« je 5. maja od-
plula iz Splita na Reko.

Barba Vane pravi...

Da ne porečete, drage bralke in
bralci, da zapostavljamo našo
metropolo, naj danes začnem kar
pri njej ali v njej — to pa kar na
sredi. Pri razglednem stolpu. Za-
čenjajo namreč lepi dnevi, vedno
več turistov — domačih in tujih
— je že videti po naših ulicah.
Radi bi se seveda povzpeli tudi
na razgledni stolp — ta pa je
zaprt in pravijo, da letos sploh ne
bo pristopen za goste. Da je po-
treben popravi, da mu je »špica«
vsa razpokana — tako da je ne-
varno. Zdaž ugibajo, kdo bo dal
denar, da bi zadevo uredili. Jaz,
Vane, mislim, da bi bilo najbolj
prav na vse strani, če bi tisti
grdi, iz betona zidani stožčasti
nastavek na stolpu enostavno
»razdrali« — tako in tako je bil
nadzidan pozneje in samo kazi
sedanji videz mestne panorame,
ki bo že v bližnji prihodnosti še
večkrat menjala svoje lice.

Ob vznožju stolpa — to vsi
najbrž veste — je starodavna ka-
varna Loža. Ta je v zadnjem času
že dokaj menjala svojo notranjost
(na bolje končno), spredaj pa jo
še nameravajo urediti. Pravijo,
da bi šlo še hitreje, pa Zavod za
komunalno dejavnost po mesec
in več dni ne reagira na naročil-
nico (čeprav potrdi prejem) za
očiščenje zunanjih svetilk in
menjavo žarnic. Prav tako ni no-
tranja modernizacija vsem všeč,
saj so nekateri domači turisti v
kratkem znesli s kavarniških miz
tiste lepe sladkornice. En sam
dan so odnesli kar štiri take spo-
minčke, čeprav na njih nič ne

Radio KOPER

NEDELJA, 10. maja: 8.00 Kmetijska
oddaja: »V kmetijskih gospodarskih
organizacijah uvajamo nove tarifne
pravilnike« — 8.30 Z narodno pesmi-
jo v nedeljsko jutro — 9.00 Naša ne-
deljska reportaža — 9.20 Zabavna
glasba — 13.30 »Za našo vas« — 14.15
Nekaj priljubljenih pesmi zapoje
Ljubljanski vokalni oktet — 14.30
Sosedni kraji in ljudje — 15.00 Ve-
sti — 15.10 Glasba po željah.

PONEDELJEK, 11. maja: 7.15 Glasba
za dobro jutro — 7.30 Vesti — 13.30
Vesti — 13.40 Kmetijski nasveti —
13.45 Pisana paleta — Zabavna glas-
ba — 14.30 Sportna oddaja — 14.40
Od melodije do melodije — 15.00 Ve-
sti — 15.10 Dopisniki poročajo —
15.20 Zabavna glasba.

TOREK, 12. maja: 7.15 Glasba za do-
bro jutro — 7.30 Vesti — 13.30 Vesti
— 13.40 Kmetijski nasveti — 13.45
Odlomki iz oper — 14.20 Sola in živ-
ljenje: »V partizanski bolnici Fra-
nja« — 14.40 Lahka glasba — 15.00
Vesti — 15.10 Zabavna glasba —
15.20 Narodne pesmi in plesi.

SREDA, 13. maja: 7.15 Glasba za do-
bro jutro — 7.30 Vesti — 13.30 Vesti
— 13.40 Kmetijski nasveti — 13.45
Od melodije do melodije — 14.30
Okno v svet — 14.45 Filmska glasba
— 15.00 Vesti — 15.10 Zabavna glas-
ba — 15.20 S tekmovaljem pevskih
zborov v Trstu.

ČETRTEK, 14. maja: 7.15 Glasba za
dobro jutro — 7.30 Vesti — 13.30 Ve-
sti — 13.40 Kmetijski nasveti — 13.45
Veseli godci — 14.00 Glasba po že-
ljah — 14.30 Pogovor z volivci: Pred
mikrofonom predsednik OLO Koper
Albin Duje — 14.40 Glasba po že-
ljah (II. del) — 15.00 Vesti — 15.10
Zabavna glasba — 15.20 Slovenske
narodne.

PETEK, 15. maja: 7.15 Glasba za do-
bro jutro — 7.30 Vesti — 13.30 Vesti
— 13.40 Kmetijski nasveti — 13.45
Domače aktualnosti: »Zaključni rač-
uni — ogledalo gospodarjenja« —
14.40 Pojo zbor tolminskega učiteljskega p. v. Maksa Pirnika — 15.00
Vesti — 15.10 Zabavna glasba —
15.20 Narodni plesi — 15.40 Ob oblet-
nici KPJ.

SOBOTA, 16. maja: 7.15 Glasba za do-
bro jutro — 7.30 Vesti — 13.30 Vesti
— 13.40 Kmetijski nasveti — 13.45
Popevke in ritmi od tu in tam —
14.30 Kulturni obzornik — 14.40 Ope-
retna glasba — 15.00 Vesti — 15.10
Zabavna glasba — 15.20 Dalmatinske
popevke.

Komisija za sklepanje in odpovedi delovnih razmerij pri Za-
družni poslovni zvezi »ZADRUŽNI SERVIS« Koper

razpisuje naslednja delovna mesta za:

1. MATERIALNEGA KNJIGOVODJO
2. FAKTURISTA KALKULANTA
3. TLAČILCA (pompist) MOTORISTA
4. KLEPARJA
5. KOMERCIALISTA — ŠEFA TRGOVINE avtomateriala

Pismene ponudbe pošljite Zadružni poslovni zvezi »ZADRUŽNI
SERVIS«, Koper, Ljubljanska 9.

stilna »Na klancu« imela kar
1000 din (beri: en tisoč) dobička,
še neka druga celo dva tisoč in
tako dalje...

Pa pojdemo še malo na sprehod
po okraju. Prek Hrpelj, kjer so
bili bojda silno veseli cirkusan-
tov III. razreda, ki so prišli pod
firmo koprskes Svobode prodajat
tjakaj »visoko kulturo«. Pa v Ilir-
sko Bistrico, kjer sem slišal, da
se pritožujejo gostje in drugi tu-
risti v hotelu Zmagi čez tiste
mnoge Bistričane, ki vozijo in
nosijo iz vsega mesta na most in
stresajo v potok smeti, da bi
struga kmalu zasuta, »dišave« pa
so za nameček.

Nato dalje preko Topolca, kjer
sem slišal tole pesem:

»Mladi lovci zgodaj vstali,
po topolških hlevih zajce krali!«
Pri tem so jih zalotili in zdaž
bo menda precej draga tista pe-
čenka.

Se naprej proti Postojni, ki se
je zaradi pičlega prostora lotimo
rajši prihodnjič, za danes pa sa-
mo še pismo iz Pliskovčice na
Krasu:

»Dragi Vane!

Pomagaj, če moreš! V nedeljo,
26. aprila, smo spet zaman čakali
trije kmetje s svojimi kravicami
na osemenjevalca. Ta bi moral
priti jutraj, pa smo ga kot že
več nedelj, spet zaman čakali nad
dve uri. Pomagaj ti, dragi Vane,
saj nekaj zaležeš; če ne bo za-
leglo, se bomo morali obrniti pa
na kakšnega zakotnega bika! Lep
pozdrav!

Lep pozdrav tudi vam vsem in
na svidenje v tem koticu pri-
hodnjič!

Vaš Vane

»Nedolžne« roparice

Polotok Florida na jugu ZDA je na treh straneh obdan od toplega morja, ki je tam nekoliko od nekdanjega ribovišja. Pa je to ribje bogastvo pričelo nenadoma občutno pešati. Da bi ugotovili pravi vzrok grozeče nesreče, so na veliko pričeli loviti morske zvezde, ki baje odžirajo ribam hrano, prepotrebni jim plankton. Prostovoljni potapljači-amaterji so v kratkem času nanesli iz morja nad 50 stotov morskih zvezd. Nekatere so tehtale do 5 kg in so v razponu merile nad 90 cm. Kaj so proti njim jadranske morske zvezde? Pre-

iskave bodo sedaj dognale, v koliko so morske zvezde krive. Tako nedolžne najbrž ne bodo, saj so se pričeli proti njim boriti tudi ob zahodnoevropski obali, kjer uničujejo prebivalstvu majhne lupinarje, nazvane »morske uši«, zahodnjakom zelo priljubljeno hrano. Na Japonskem jih preganjajo, da bi pred njimi zaščitili školjke in ostrige, ki tudi nimajo miru pred požrešnimi morskimi zvezdami.

RUDARSKA SVETILKA Z ŽARNICO

Sodelavec Poskusnega zavoda za razvoj premog v Mostu, CSR, so napravili nov tip rudarske svetilke, ki sveti skoraj petnajstkrat močneje in je za kilogram lažja od običajne tipa svetilke, ki jo uporabljajo v českoslovaških globinskih rudnikih. Nova svetilka je opremljena z žarnico in odlično osvetljuje delovno mesto globoko pod zemljo.

Takole so sprejeli v Indiji tibetanskega Dalai lamo, ko se je k njim umaknil pred kitajskim nasiljem. Slika kaže Dalai lamo, ko je na meji stopil iz Jeepe in se pozdravlja z guvernerjem indijske pokrajine Assam. Kljub nekajkratnim uradnim kitajskim izjavam, da vlada v Tibetu red in mir, pa sami spet v isti sapi pravijo, da se upor v nekaterih predelih Tibeta nadaljuje. Tibetanski problem je vnesel oster spor med LR Kitajsko in Indijo, čeprav je kljub močni zainteresiranosti zadnja zavzela do tega vprašanja strogo nevtralno stališče.

Sledovi najstarejših živih bitij

Ze pred milijardo let je bila Zemlja naseljena z velerazvitimi rastlinstvom. To presenetljivo odkritje se je posrečilo sovjetskemu paleontologu, raziskovalcu okamenin, leningrajskemu profesorju B. V. Timofejevu, ko je z mikroskopom raziskoval kamnine iz zemeljske pradohe. Našel je sledove trosov, pčel in kosčke tkiva suhozemskih rastlin.

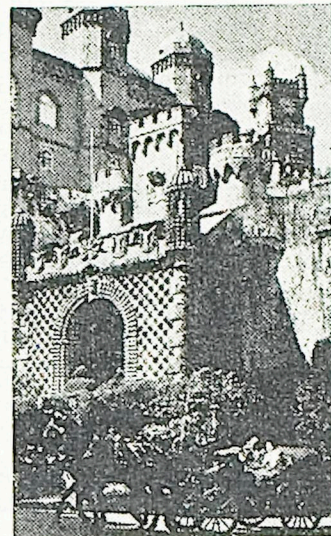
vala svojo modistko Rožo Bertin, kar je ženski močno stopilo v glavo. Bila je neverjetno nečimrna in ne posebno lepega značaja. Svoji tekmi je nekoč v versajski zrcalni dvorani pred vso družbo pljunila v obraz. V Versailles prihajala redno dvakrat na teden, da je kraljici razkazala svoje najnovejše modne ustvaritve. V ta namen se je posluževala enostavnih lesenih lutk, ki so jih pošiljala tudi na tuje dvore. To so bili prvi manekeni v zgodovini mode.

MINISTER MODE

Tako je francoska kraljica Marija Antoinetta v Šalji nazivala svojo modistko.

Spricho drugih važnejših dogodkov je stopila nekoliko v ozadje vojna v Alžiriji, kar pa seveda ne pomeni, da je prenehala. Nasprotno — boji so vedno hujši. Francozi so začeli uporabljati novo taktiko: na Alžirce so se spravili z bliskovitimi ofenzivami in bombnimi atentati, razen tega pa napenjajo vse sile in tvegajo tudi mednarodne diplomatske zapletitjaje, da bi preprečili vsak prihod orožja in municije v Alžir in tudi sosedne dežele. Tako je naša ladja »Slovenija« sledila českoslovaška »Lidice«, na kateri so v tuniškimi vodah zaplenili prav po piratsko 480 ton orožja, namenjenega v Tunis. Na sliki: francoska vojska operira v varstvu helikopterjev proti alžirskim borcem.

Nekdanja letna rezidenca portugalskih kraljev »Castelo da Pena« je ena izmed največjih arhitektonskih zanimivosti Portugalske, ki jo skoraj noben tuji turist, ki še zaide v to deželo, ne pozabi ogledati. Znamenit je ta grad po mešanici gradbenih stilov, ki so bili znani pred nekaj stoletji, ko je bil grad zgrajen v gorovju Sintra. V lepem vremenu je z njegovih stolpcev videti celo morje.

KRISTALNA OBLEKA

Za večerne obleke je moda praviloma nove tkanine pod imenom kristalna organca. Kristalni učinek povzročajo vtkana sodobna kemična vlakna.

ZDRAVILNA MORSKA VODA

Bliža se čas obmorskih letovanj. Kopanje in sončenje sta njihova glavna činitelja. Ni pa morska voda zdravilna le v zvezi z njima. Po mnenju mnogih zdravnikov je učinkovito zdravilo tudi sama po sebi. V zmernih dozah priporočajo njeno pitje, za nekatere bolniki pa masažo z morsko vodo.

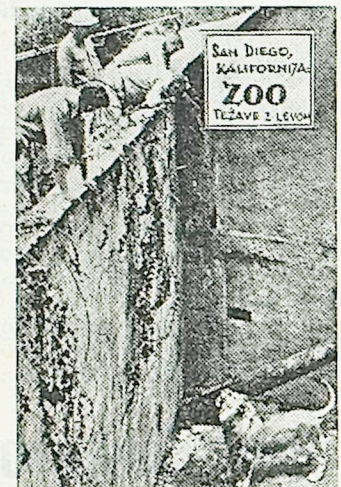

Tako je črnka Neva Sanders rešila iz plamenov svoje tri otroke, ko je v njeni hiši v mestu Cincinnati (Ohio, ZDA) nenadoma izbruhnil požar. V pralnici kad je vtila vodo in vanjo položila svoje malčke, ovila sebe z mokro odejo in se tako brez škode prebila skozi ognjeno zaveso na varno. Kljub nesreči zdaj ponosno pripoveduje in kaže novinarjem (na sliki), kako je s svojo prisotnostjo duha rešila otroke in sebe smrti in opeklina.

— Prav žal mi je, ljubček, toda torta, ki sem ti jo spekla za rojstni dan, je bila dobra, da sem vse sama pojedla...

Dvojna tragedija v Perpignanu v Franciji. Eugen Rolland (na sliki desni) je še nekako prenesel smrt svojega edinega sina, ki mu ga je ustrelil profesor v navalu jeze, ker so se študentje delali norca iz njega — v grupi mladeničev je zadel prav njega, čeprav ni neposredno sodeloval pri norčevanju. Ko pa je nesrečni oče čez nekaj dni prejel anonimno pismo z obtožbo, da je izkoristil smrt svojega sina zato, da je izvalil iz njegovega ubijalca denar, ga je to tako potrla, da se je ubil.

V zoološkem vrtu v San Diegu v Kaliforniji (ZDA) je lev tako nesrečno skočil čez zid svojega bivališča, da se je znašel v globokem zaščitnem jarku, ki teče okoli njegovega stalnega bivališča. Nastal je problem, kako leva spraviti iz globokega jarka. Končno so se pazniki domislili in so izstrelili preden naboj močnega uspalnega plina, ki je leva toliko omamila, da so ga lahko brez nevarnosti spravili nazaj v jarko.

JOHN BULL

Angleški narod označuje svet tudi z imenom John Bull. Od kod to ime? Vpeljal ga je pisatelj John Arbuthnot leta 1712 s politično zabavljivo »Zgodovino Johna Bulla«. John Bull je bil dvorni organist. Angleži ga imajo za komponista svoje himne »God save the King«. Ker je ustvaril Angležem tako priljubljeno pesem, je Arbuthnot z njegovim imenom označil ves svoj narod. Označba se je udomačila in ohranila do današnjih dni. Kar je Uncle Sam za Američane, je John Bull za Angleže.

ŠTIRIKRAT RODEČA PŠENICA

Vzgojil jo je ameriški strokovnjak dr. C. A. Suneson. Zelo plodna pšenična vrsta je križal z divjimi travami iz rodu prike. Po prvi prav donosi četvi ostane strnišče v zemlji ter naslednje leto znova odžene. Naslednje žetve dajejo sicer le neko tretjino donosa iz prvega leta, toda glavni pomen večletne pšenice leži pač v tem, da polja štiri leta ni treba orati. V mnogih deželah odnašata veter in voda dragoceno zemljo, čim je le kratek čas ne pokriva rastlinska odeja. Pred to nevarnostjo štiti ogrožena ozemlja večletna pšenica.

Jack London:

47

SMOKE BELLEW

»Čakajte, pravim! Kdo tukaj ukazuje?« Ko je hrup potihnil, je mirno dodal: »Prinesite vrv!«

Kultus je skomignil, obraz pa se mu je skremžil v mračen in porogljiv smehljaj. Dobro je poznal kri belega človeka. Saj se je ubijal z njim na popotovanjih, jedel z njim moko, fižol in slanino, pa da bi ga ne poznal? Belo pleme se pokori zakonom. To je vedel trdno in točno. Kaznuje vsakogar, ki krši zakone. On pa ni prekršil zakona, saj jih pozna, zakone teh bledolčnikov. Živel je kakor velevalo. Ni ubijal, ni kradel in ni lagal. V zakonih belega človeka ni ničesar, kar bi branilo pogajati se ali pa zahtevati plačilo za svoje delo. Kar jih je bilo v sobi, vsi so se znali pogajati in zahtevati plačilo. Sami so ga tega naučili. Sicer pa, če ni vreden, da bi z njimi pil, tudi ni vreden, da bi z njimi vred delil miloščino in se udeleževal njihovih prismojenih zabav.

Nihče ni vedel, kaj tiči v Indijančevih možganih, in nihče ni mogel doumeti, kaj ga drži v njegovi trdovratnosti. Kakor on ni mogel razumeti belih, tako tudi beli niso mogli razumeti njega. Zanje je bil sebičen surovež; oni pa so bili zanj sebični suroveži.

Ko so prinesli vrv, so dolgi Bill Haskell, debeli Olsen in kockar z veliko nerodnostjo in jezno hitro potisnili Indijancu zanko na vrat in vrgli konec čez prečnico pod stropom. Ta nihajoči konec je takoj pograbilo nekoliko mož, pripravljenih potegniti Indijanca kvišku.

Kultus se ni niti najmanj upiral. Vse komedijo je dobro poznal in vedel, da ni nič drugega kot to, kar je: ukana. Ej, bledolčniki so tiči, kadar je treba varati. Mar pri pokerju ne varajo vsi po vrsti? Mar ne varajo pri

kupu, prodaji in mešetariji? O, saj je videl belega kvartopirca, ki mu je obraz sijal, kakor da ima vse štiri ase v rokah, pa je imel prazen nič.

»Čakajte,« je poveljeval Dimač. »Zvežite mu roke na hrbtu. Da ne bo plezal.«

»Spet ukana,« je mislil Kultus sam pri sebi in mirno dopustil, da so mu zvezali roke na hrbtu.

»Zadnjič te vprašam, Kultus,« je rekel Dimač resno. »Vzameš vprego ali ne?«

»Koliko plačate?« je dejal Jurij Kultus.

Presenečen nad samim seboj, da se ukvarja s tako ogabno stvarjo, pa hkrati razjarjen zaradi neizmerne sebičnosti je Dimač zamahnil z roko. Kultus ni bil nič manj presenečen, ko je začutil, kako mu je zanka zažela okoli vratu in mu je zmanjkalo tal pod nogami. Vsa njegova hladnokrvnost in brezbriznost sta ga v hipu minili. Na njegovem obrazu so se naglo menjavali izrazi presenečenja, ogorčenja in bolečine.

Dimač ga je strahoma opazoval. Sicer ni bil še nikoli okusil, kakšni občutki navdajajo človeka, kadar ga obešajo, pa se mu je vendar začelo gnusiti. Indijančevu telo se je krčevito vilo. Zvezani roki sta se na vse kriplje trudili, da bi raztrgali vezi, iz grla pa je prihajalo zadušljivo grgranje. Nenadoma je Dimač dvignil roko.

»Spustite ga dol,« je ukazal.

Godrnjaje nad prekratko kaznijo so možje spustili Kultusa na tla. Oči je imel izbuljene in kakor pijan se je zibal z ene strani na drugo. Še vedno se je trudil, da bi si oprostil roki. Dimač je takoj uganil, kaj hoče. Vtaknil je prste med vrv in vrat, potegnil ter mahoma zrazil za drgo. Visoko so se Kultusu vzbočile prsi, ko je srknil zrak vase.

»Boš vodil vprego?« je vprašal Dimač.

Toda Kultus ni odgovoril. Imel je preveč posla z dihanjem.

Nejevoljen nad ostudnim opraviлом, s katerim se je moral ukvarjati, je Dimač grenko nadaljeval: »Oh, da, mi beli ljudje smo prasci. Naše duše in vse bi prodali za zlato. Včasih se pa le zgodi, da se spreobrnemo, da pozabimo na zlato in se lotimo kakega dela, ne da bi vprašali, ali bo kaj dobička ali ne. Kadar pa beli človek stori

to, prijatelj Kultus, tedaj pazi! Zdaj pa hočemo vedeti tole: boš vodil vprego ali ne?«

Jurij Kultus je premišljeval. Strahopeten ni bil. Morda je bil to le višek njihove ukane in norec bi bil, če bi se jim zdaj podal. Medtem ko je tako preudarjal, je Dimač mučila tajna skrb, da ne bi ta trmoglavček tako dolgo uganjal trme, dokler ga zares ne bi obesili.

»Koliko plačate?« je dejal Jurij Kultus.

Dimač je bil že dvignil roko, a še preden se je vrv napela, je Indijanec hitro rekel:

»Jaz iti.«

***

»In ko me je rešila ekspedicija našla,« je pozneje pripovedoval Čok v gostilni pri »Annie Minovi«, »je prav tisti nerodni Kultus dospel prvi in prekosil Dimačeve sani za tri ure. Ampak da ne pozabite, Dimač je bil drugi. A naj bo kakor hoče, skrajni čas je pa res bil, ko sem zasilil Kultusa, ki je gonil pse čez sedlo. Ti salamenski Sivaši so mi že pojedli mokasine, rokavice, usnjene pasove, nožnico mojega noža in nekateri so se z velikim tekom začeli ozirati po meni. Saj veste, bil sem najbolj rejen med vsemi.«

»In Dimač? Bil je na pol mrtev. Mečkal je nekaj časa okoli in pomagal deliti živež tistim dve sto Sivašem. Nato pa je zaspal in sanjal, da naklada sneg v veliko latvico. Postal sem mu svojo posteljo in zlomek naj me vzame, če ga nisem moral nesti vanjo, tako zdelan je bil. Zobotrebce sem pa le dobil. Ali se ni psom prilagelo tistih šest lososov, katere jim je Dimač dal tisto opoldne, preden sva naletela na Indijance?«

»Kaj neda, če vse to prekuhamo v preprost človeški jezik, se pravi, da te je obšla neka slutnja,« je silil Čok.

Dimač je vrgel vsakemu psu posušenega lososa in zmajal z glavo.

»Le verjemi mi, da je tako,« je trdovratno rinil Čok. »Seveda, slutnja te je obšla. Preden se bo storil mrak, se bo nekaj pripetilo. Boš videl, če bo moja veljala. In tiste ribe, ki si jih zmetal psom, nama bodo še navzkriž hodile.«

»To mi boš moral šele dokazati,« je rekel Dimač.